

سیری در دعای ابوحمزه ثمالی

استاد کریم زمانی	بخش سوم
	
ما و تو!	
ای امروزنده، به نور تو راه یافتیم، به یو بخشش تو بی نیازی جستمین، و به نعمت تو روزان و شبانی خود سپیری کرده‌ایم. اینسک گناهانمان پیش روی توست. خداوند، از آن گناهان آمرزش خواهیم و به سویت توبه آریم.	

پادشاهی به سوزی ما به یار گهت کردار زشت رسد؛ ولی این زشتی‌ها تو را از این بازندارد که ما را به نعمت‌هایت فراگیری و دش‌هایت بر ما ازانی داری.

پساک و مژگی تو چه بر دبرای؟ چه بزرگی اچه بزر گواری آنگاه که به نعمت آغاز کردی و آنگاه که تکرارش نمودی؛ پاک است نامهای تو، و شکوهمند است ستایش تو، و کرامی است کارها و الطاف تو. نوی معبود که به بخششت فراخ‌تر و بر دبرای‌ات بیشتر از آن است که مرا به کردار و گناهم سنجی. پس از من درگذر، درگذر. درگذر... سُرور، سُرور، سُرور!

خداوند، ما را به یاد خود مشغول فرما و از خشمت پناهمان ده و از عذابت پناهمان بخش؛ و روزی ما گردان زیارت خانۀات و مزار پیامبرت -دوردها و رحمت و آمرزش و خشنودی‌ات بر او و خاندانش یاد - که تویی نزدیک و اجابت‌کنندهٔ دعا. روزی ما کن طاعتت را، و ما را بعیران بر آیین و روش پیامبرت، درود خدا بر او و خاندانش باد.

خداوند، بر من و پدر و مادرم آمرزش آر و آن دو را به مهرت کامروا فرما، چنان که مرا از دوران کودکی‌ام پروردند و احسانشان را به احسان پاداشی ده و بدی‌شان را به آمرزش.

آمرزش در گذشتگان
خداوند، بر مردان و زنان مؤمن -چه زنده و چه مرده -آمرزش آر و میان ما و ایشان را به خیرات و نیکی‌ها پیوند ده.

خداوند، بر زنده و مردهٔ ما آمرزش آر و همچنین بر حاضر و غایب، مرد و زن، خرد و کلان، آزاد و بردهٔ ما آمرزش آر. دروغ گفتند بر گشتگان از خدا و گمراه شدند گمراهی سخت و زیان کردند زبانی آشکار.

خداوند، درود فرست بر محمد و خاندان محمد و فرجام به خیر و نیکی‌ی آر و از اسیر فرست دنیا و آخرت که به باندوم افکند، کفایت فرما؛ و بر من چیره مکن آن که رحمم نازد و از نزد خود بر من نگهداری استوار فرار ده؛ و هر نعمت شایسته‌ای که به من بخشیده‌ای، از من بگیر و از فضل خویش مرا روزی فراخ و جلال و پاک عطا فرما.

خداوند، مرا به پاسداری‌ات نگه دار و به نگهداری‌ات مصون دار و به حمایت حمایت کن؛ و زیارت خانهٔ خدا را امسال و هر سال روزی‌ام فرما و زیارت مزار پیامبر و پیشوایان خود را نصیب کن؛ و ای پروردگارم، مرا از آن بارگاههای شریف و جایگاههای والا ناکام مساز.

خداوند، چنانست توبه ده تا نافرمانی‌ات نکنم و نازنده و پابندم داشته‌ی، نیکی و نگوکاری و بیمت را روزان و شبان به من الهام فرما، ای پروردگار جهانیان.

مرا چه دردی است؟
خداوند، هر گاه [یا خود] گفتم که «مهیّا» آماده باشم برای نماز و در پیشگاهت به راز و نیاز پردازم، چرت و کسالتت بر من انداختی و چون به نماز ایستادم، حال نیش از من برودی، آنگاه که به راز و نیاز پرداختم. مرا چه دردی است که هر گاه گفتم: «خداوند از آلودگی‌ها رزق‌تام و درونم به‌سامان آوردم» و نزدیک است به مقام توبه‌کاران رستم؟ آزمایش سخت گریبانگیرم شد که پایم بلغزاند و میان من و خدمتگاری‌ات مانع شد؟ سُرور، شاید تو مرا از درگاهت رانده و از خدمتت دور کرده باشی؛ یا شاید مرا در زمرهٔ سبک‌شمارندگان حَقّت یافته‌ای و به دوردستم افکندی؛ یا شاید مرا در شمار خیر-تایندگان درگاهت دیدهای و دشمنم داشته‌ی؛ یا شاید مرا در شمار دروغ‌زنان دیدهای و کنارم زده‌ی؛ یا شاید مرا در شمار ناپسندان نعمت‌هایت یافته‌ای و محروم ساخته‌ی؛ یا شاید مرا در مجلس داناان یافته‌ای و خوارم کرده‌ی؛ یا شاید مرا در شمار بی‌خبران دیده‌ای و از مهرپاشی‌ات نومیدم کرده‌ی؛ یا شاید مرا در همدم بیکار گان دیدهای و بدیشانم واگذاشته‌ی؛ یا شاید مرا در شمار بی‌دانشانی که ناپیشم شنودی و از درگاهت دورم کرده‌ی؛ یا شاید به جرم و جریرت کیم کرده‌ای؛ یا شاید به واسطهٔ بی‌پروایی و بی‌احتیاجم کیمم کرده‌ای!

اینگ پروردگارا، اگر از من درگذری، بجاست که تو از گنهکاران پیش از من نیز درگذشته‌ی؛ زیرا که پروردگار، بزرگواری تو برتر از کفر دادن و تقصیر کاران است، و من به فضلت پابنده‌ام و از تو به سسویت گریزان، و من انجام هر وعده‌ای که از عفو و چشم‌پوشی به نیک‌گمانات داده‌ی، خواهم.

معبود،ta فضلت گسترده‌تر و بر دبرای‌ات بزرگتر است از اینکه مرا به کردارم سنجی، یا مرا به تطایم لغزانی. سُرور، من چسبتم و به چه ارمزم؟ سُرور، مرا به فضل خویش بخشای و گذشت و عفو را بر من ارزانی دار و مرا به پرده‌پوشی‌ات ببوشان و به بزرگواری ذاتت از نکوهمم درگذر.

شاید مرا در مجلس داناان یافته‌ای و خوارم کرده‌ی؛ یا شاید مرا در شمار بی‌خبران دیده‌ای و از مهرپاشی‌ات نومیدم کرده‌ی؛ یا شاید به جرم و جریرت کیم کرده‌ای؛ یا شاید به واسطهٔ بی‌پروایی و بی‌احتیاجم کیمم کرده‌ای!

اینگ پروردگارا، اگر از من درگذری، بجاست که تو از گنهکاران پیش از من نیز درگذشته‌ی؛ زیرا که پروردگار، بزرگواری تو برتر از کفر دادن و تقصیر کاران است، و من به فضلت پابنده‌ام و از تو به سسویت گریزان، و من انجام هر وعده‌ای که از عفو و چشم‌پوشی به نیک‌گمانات داده‌ی، خواهم.

معبود،ta فضلت گسترده‌تر و بر دبرای‌ات بزرگتر است از اینکه مرا به کردارم سنجی، یا مرا به تطایم لغزانی. سُرور، من چسبتم و به چه ارمزم؟ سُرور، مرا به فضل خویش بخشای و گذشت و عفو را بر من ارزانی دار و مرا به پرده‌پوشی‌ات ببوشان و به بزرگواری ذاتت از نکوهمم درگذر.

اعتراف!
سُرور، منم کودکی که تو پروردی، و منم آن نادانی که مو آموختی، و منم گمراهی که راه بنمودی‌ام، و منم آن فرودستی که سرفرازی دادی‌ام، و منم یمتانی که آرام بخشیدی‌ام، و منم آن گرسنه که سیری دادی‌ام، و منم آن تشنه که آب دادی‌ام، و منم آن برهنه که پوشاندی‌ام، و منم بنمایی که نوآ دادی‌ام، و منم ناتوانی که توان دادی‌ام، و منم آن ذلیلی که سربلندی بخشیدی‌ام، و منم آن بیماری که شفا دادی‌ام، و منم آن سائلی که عطا دادی‌ام، و منم آن گنهکاری که پوشاندی‌ام، و منم آن خطاکاری که عفو دادی‌ام، و منم آن قلیلی که فرونی بخشیدی‌ام، و منم آن ناتوان شده‌ی که نصرت بخشیدی‌ام، و منم آن مطرودی که پناه دادی‌ام، و پروردگار، منم آن که در تنهایی از تو شرمگین نبوده و در تنجم رعیات تو نگردم؛

منم آن که به رخدادهای ناگوار بزرگ دچار شده‌ام؛ منم آن که بر سر درد خود گستاخی آورده‌ام؛ منم آن که از چبار آسمان‌ها نافرمانی نمودم؛ منم آن که بر گناهان بزرگی که کردم، رشوت دادم؛ منم آن که وقتی به گناهان بزرگ مژده‌ام می‌داند، شتابان به سوش می‌رفتم؛

منم آن که مهلتم دادی و به خود نپادم و گناهم پوشاندی و شرم نیساردم، به گناهان دست آلودم و گام از حلدوت برون نهدام و عزیزم نشمردی و پروایی نکردم!

ای زن رو به بر دبرای‌ات مهلتم دادی و با پرده‌پوشی‌ات مرا پوشاندی چندان که گوئی نادیدم! انگاشته‌ای و از کفر گناهان، دورم داشته‌ی؛ و گوئی تویی که از من شرم و آزرَم داری!

معبود، من آن رو نافرمانی‌ات نکردم که مقام پرورد کردی تو را انکار کنم و یا فرمات خود بشوم؛ و من آن رو که بر کفیرت تعرضی کنم و تهدیدت بی‌مقدار شرم، بلکه خطای من بر سزد و خواش نفسم آن را برپایم گوارا است و میلم بر من چیره شد و نگونسارِیام مرا بر آن باری داد و پرده‌پوشی‌ام که رسوایِیام را به تأخیر افکند، مرا عفتن ساخت و تا

تو،استم، به نافرمانی و ستیز تو کمر بستم! منم آن که گفتم آن که مرا از کفرت رهاند؟ و کیست آن که مرا از دست دشمنان رهایی بخشد؟ و اگر تو در یسمان خود من به بگسلی، به ریسمان چه کسی درآوریم؟

افسوس بر آنچه خیالت از کردارم نگذاشته‌ی همان کرداری که اگر به بخشش و گسترده‌گی رحمتت ادبمنی داشتم و از نویدی‌ای بزم نداشتی، چون به یاد آنها‌ی‌ام افتادم، هرا بینه نومید می‌گشتم، ای بهترین کسی که خودنگدار او را تو نیستی و ای برترین کسی که امیدواران به او امید دارند.

ادامه دارد

واینبرگ بعد از اینکه به خاطر این سخن مورد انتقاد قرار گرفت، آن را اصلاح کرد و متذکر شد که با روشهای علم نمی‌توان هدفی برای جهان کشف کرد. اما بر خلاف نظر واینبرگ، بعضی از عالمان و فیلسوفان، هم در جهان اسلام و هم در جهان غرب، برآنند که اشرارانی در مورد جهات غایت‌شاسانه‌ی جهان در علم جدید یافت می‌شود، اگر با بصیرت به کشف آن بپردازیم، مثلا ایدهٔ هدف‌داری و طراحی جهان مخلوق اخیرا توجه زیادی به «اصلی تریوپیک» معطوف کرده‌است؛ اصلی که طبق آن ثابت‌های طبیعت ازطرف طبیعت تنظیم شده‌اند که اگر اندکی از میزان فعلی آنها متفاوت می‌بودند، حیات مبتنی بر کربن نیز نمی‌یافت و ما اینجا نمی‌بودیم؛ اما انطباق‌های انتروپیک توضیح می‌طلبد.

و چندین توضیح عرضه شده‌است. در دید پیرون ادیان توحیدی، می‌توان اینها را ناشی از طراحی خداوند تلقی کرد. توضیحات دیگر بار می‌توان اینها را ناشی از طراحی خداوند تلقی کرد. توضیحات دیگر بار می‌توان اینها را ناشی از طراحی خداوند تلقی کرد. توضیحات دیگر بار می‌توان اینها را ناشی از طراحی خداوند تلقی کرد. توضیحات دیگر بار می‌توان اینها را ناشی از طراحی خداوند تلقی کرد.

است. پس از این توضیحات که طرفداران زیادی در میان کیهان‌شناسان پیدا کرده‌است، فرض «وجود جهان‌های متعدده، است. هایکنگ و ملوینو در کتاب اخیرشان گفتند: «ایدهٔ چندجهانی می‌تواند تطبیق قانون فیزیکی را توضیح دهد، بدون آنکه نیازی به یک حالت خیرخواه باشد. که جهان را برای منفعت ما فراهم بداند.»

شده‌اند: «نظریهٔ [M] پیش‌بینی می‌کند که تعداد زیادی جهان از عدم خلق شدند. خلق این جهان‌ها مستلزم دخالت یک نیروی فوق طبیعی یا خدا نیست» و در پاسخ به اینکه این جهان‌ها از کجا آمده‌اند، گفتند: «[آنها] به‌طور طبیعی از قانون فیزیکی نتیجه می‌شوند. آنها پیش‌بینی می‌هستند.»

اما اگر این جهان‌ها از قانون فیزیکی نشأت گرفته‌اند، خود آن قانون از کجا آمده‌است؟ اگر همهٔ اینها پیش‌بینی علم هستند، علم باید علی‌الاصول بتواند توضیحی علمی برای آنها بدهد. ریاضیدان افسوردی جان لاکس^{۴۰} در پاسخ به ادعای هایکنگ و ملوینو که قانون فیزیکی، جهان را خلق می‌کند، می‌گوید: «قوانین فیزیکی نمی‌توانند چیزی را خلق کنند. آنها توصیفی از آنچه تحت شرایط معین رخ می‌دهد، به‌دست می‌دهند. خورشید هر روز را غرق طلوع می‌کند، اما این قانون خورشید را خلق نمی‌کند... قانون، توصیف گر و پیش‌بینی‌کننده است، نه خلق‌کننده. همین‌طور قانون گرانش نیوتن-گرنش خاص یا ماده‌ای را که گرانش روی آن اثر دارد، خلق نمی‌کند.»

به علاوه، فرض چندجهانی نه علمی تر از فرض یک طرح جهانی است و نه کمتر از آن متافیزیکی؛ بلکه همان‌طور که بل دیویس متذکر شده‌است، «الا فرض چندجهانی بار سنگینی از مفروضات را حمل می‌کند و ثابا، وجود جهان‌های متعدد از لحاظ علمی قابل رد نیست: «این‌طور نیست که همه با نظریهٔ چندجهانی خوشحال باشند. فرض بی‌نهایت جهان دیده نشده و نادیدنی، فقط برای آنکه جهانی را که می‌بینیم توضیح دهیم، حمل یک بار اضافی است که به حد افراطی حمل شود. ساده‌تر است که وجود یک خدای دیده نشده را فرض کنیم. از لحاظ علمی، نظریهٔ چندجهانی رضایت‌بخش نیست؛ زیرا هرگز ابطال‌پذیر نیست؛ چه کنشباتی می‌تواند یک زیر‌فشار نظریهٔ چندجهانی را برسر آن درازد که نظرش را تغییر دهد.»

سویرون—فیلسوف شهیر انگلیسی — همین را می‌گوید: «فرض گرفتن بیرون بیرون جهان دیگر، به جای یک‌ک خدا، تاظم جهانمان را توضیح دهیم، به نظر به‌سازد که قلّهٔ غیر عقلانیت باشد.»

می‌رساند که «نظریهٔ M که اثبات **هایکنگ** به اتکای آن این سخنها را می‌گوید، همان‌طور که پِن روزمذکر شده، نه یک نظریهٔ کامل است و نه هیچ‌گونه تأیید تجربی دارد. همچنین جالب است که هایکنگ و ملوینو از تحولات فیزیک در قرن بیستم عبرت نگرفته‌اند و ادعا می‌کنند که نظریهٔ M حرف آخر است: «نظریهٔ M تنها نامزد برای یک نظریهٔ کامل جهان است؛»

همچنین عجیب است که نظریهٔ M که هایکنگ از آن دم می‌زند، یک تصویر غیر واقعی از جهان به‌دست می‌دهد. هایکنگ در یکی از مقالات خود صحبت از نظریه‌های متعددی می‌کند که هر یک اسلوب خود را واقعیت را توضیح می‌کنند: «برای چندین دهه کوشیده‌ایم که به یک نظریهٔ نهایی همه‌چیز برسیم، یک مجموعهٔ کامل و سازگار از قوانین طبیعت که هر یک جنبه‌ای از واقعیت را توضیح می‌دهند. اکنون به نظر می‌رسد که این کاوش ممکن است به یک نظریهٔ منتهی نشود، بلکه به خنجر ادعای از نظریه‌های مرتبط منتهی شود که هر یک قرائت خود از واقعیت را توضیح می‌دهند؛ بنابراین آن معتقد است که دفاع از واقعیت مشکل است، به طریقی که فیزیک پیش رفته است، دفاع از واقعیت مشکل می‌شود»

او سپس در مورد نظریهٔ M می‌گوید: «به نظر می‌رسد که انتظار سنتی برای داشتن یک نظریهٔ واحد، ممکن است قابل دغدغه نباشد و برای توضیح جهان، باید در وضعیت‌های مختلف، برای توضیح گوناگون به کار برده؛ بنابراین نظریهٔ M به معنای معمولی یک نظریهٔ نیست، بلکه شبکه‌ای از نظریه‌هاست. ممکن است لازم باشد

برای توصیف جهان در وضعیت‌های مختلف نظر به‌های گوناگون به کار ببریم. هر نظریه‌ای ممکن است قرائت خودش از واقعیت را داشته باشد، اما طبق رئالیسم تابع مدل، این تنوع قابل قبول است، و هیچ قرائتی واقعی‌تر از دیگری نیست. این [مطابق] انتظار سنتی فیزیکدانان از یک نظریهٔ طبیعت نیست، و همچنین تناظر با ایدهٔ روزمرهٔ ما از واقعیت ندارد، اما ممکن است نحوهٔ وجود جهان باشد.»

به هر حال، همان‌طور که **دان‌پیچ** ^{۴۱}—کیهان‌شناس و شاگرد قبلی هایکنگ و همکار بعدی او—متذکر شده، حتی اگر نظریهٔ M یک نظریهٔ کامل باشد، وجود خدا را نمی‌نماید: «من قطعا قبول می‌کنم که حتی اگر نظریهٔ M یک نظریهٔ کاملا فرمول‌بندی شده بود (که هنوز چنین نیست) و حتی صحیح می‌بود (که البته ما آن را نمی‌دانیم)، آن مستلزم این نیست که خدا جهان را خلق کرده‌است.» نکتهٔ دیگر در مورد فرضیهٔ چندجهانی این است که باید مکانیسمی برای تولید چند جهان در کار باشد؛ مثلا یکی از مکانیسم‌های مشهور برای جهان‌های متعددهٔ (تورم)

سنگینی از مفروضات متافیزیکی را حمل می‌کند که از نظر نگارنده پیچیده‌تر از فرض یک طرح آگاه است. پس از این توضیحات که طرفداران زیادی در میان کیهان‌شناسان پیدا کرده‌است، فرض «وجود جهان‌های متعدده، است. هایکنگ و ملوینو در کتاب اخیرشان گفتند: «ایدهٔ چندجهانی می‌تواند تطبیق قانون فیزیکی را توضیح دهد، بدون آنکه نیازی به یک حالت خیرخواه باشد. که جهان را برای منفعت ما فراهم بداند.»

شده‌اند: «نظریهٔ [M] پیش‌بینی می‌کند که تعداد زیادی جهان از عدم خلق شدند. خلق این جهان‌ها مستلزم دخالت یک نیروی فوق طبیعی یا خدا نیست» و در پاسخ به اینکه این جهان‌ها از کجا آمده‌اند، گفتند: «[آنها] به‌طور طبیعی از قانون فیزیکی نتیجه می‌شوند. آنها پیش‌بینی می‌هستند.»

اما اگر این جهان‌ها از قانون فیزیکی نشأت گرفته‌اند، خود آن قانون از کجا آمده‌است؟ اگر همهٔ اینها پیش‌بینی علم هستند، علم باید علی‌الاصول بتواند توضیحی علمی برای آنها بدهد. ریاضیدان افسوردی جان لاکس^{۴۰} در پاسخ به ادعای هایکنگ و ملوینو که قانون فیزیکی، جهان را خلق می‌کند، می‌گوید: «قوانین فیزیکی نمی‌توانند چیزی را خلق کنند. آنها توصیفی از آنچه تحت شرایط معین رخ می‌دهد، به‌دست می‌دهند. خورشید هر روز را غرق طلوع می‌کند، اما این قانون خورشید را خلق نمی‌کند... قانون، توصیف گر و پیش‌بینی‌کننده است، نه خلق‌کننده. همین‌طور قانون گرانش نیوتن-گرنش خاص یا ماده‌ای را که گرانش روی آن اثر دارد، خلق نمی‌کند.»

به علاوه، فرض چندجهانی نه علمی تر از فرض یک طرح جهانی است و نه کمتر از آن متافیزیکی؛ بلکه همان‌طور که بل دیویس متذکر شده‌است، «الا فرض چندجهانی بار سنگینی از مفروضات را حمل می‌کند و ثابا، وجود جهان‌های متعدد از لحاظ علمی قابل رد نیست: «این‌طور نیست که همه با نظریهٔ چندجهانی خوشحال باشند. فرض بی‌نهایت جهان دیده نشده و نادیدنی، فقط برای آنکه جهانی را که می‌بینیم توضیح دهیم، حمل یک بار اضافی است که به حد افراطی حمل شود. ساده‌تر است که وجود یک خدای دیده نشده را فرض کنیم. از لحاظ علمی، نظریهٔ چندجهانی رضایت‌بخش نیست؛ زیرا هرگز ابطال‌پذیر نیست؛ چه کنشباتی می‌تواند یک زیر‌فشار نظریهٔ چندجهانی را برسر آن درازد که نظرش را تغییر دهد.»

سویرون—فیلسوف شهیر انگلیسی — همین را می‌گوید: «فرض گرفتن بیرون بیرون جهان دیگر، به جای یک‌ک خدا، تاظم جهانمان را توضیح دهیم، به نظر به‌سازد که قلّهٔ غیر عقلانیت باشد.»

می‌رساند که «نظریهٔ M که اثبات **هایکنگ** به اتکای آن این سخنها را می‌گوید، همان‌طور که پِن روزمذکر شده، نه یک نظریهٔ کامل است و نه هیچ‌گونه تأیید تجربی دارد. همچنین جالب است که هایکنگ و ملوینو از تحولات فیزیک در قرن بیستم عبرت نگرفته‌اند و ادعا می‌کنند که نظریهٔ M حرف آخر است: «نظریهٔ M تنها نامزد برای یک نظریهٔ کامل جهان است؛»

همچنین عجیب است که نظریهٔ M که هایکنگ از آن دم می‌زند، یک تصویر غیر واقعی از جهان به‌دست می‌دهد. هایکنگ در یکی از مقالات خود صحبت از نظریه‌های متعددی می‌کند که هر یک اسلوب خود را واقعیت را توضیح می‌کنند: «برای چندین دهه کوشیده‌ایم که به یک نظریهٔ نهایی همه‌چیز برسیم، یک مجموعهٔ کامل و سازگار از قوانین طبیعت که هر یک جنبه‌ای از واقعیت را توضیح می‌دهند. اکنون به نظر می‌رسد که این کاوش ممکن است به یک نظریهٔ منتهی نشود، بلکه به خنجر ادعای از نظریه‌های مرتبط منتهی شود که هر یک قرائت خود از واقعیت را توضیح می‌دهند؛ بنابراین آن معتقد است که دفاع از واقعیت مشکل است، به طریقی که فیزیک پیش رفته است، دفاع از واقعیت مشکل می‌شود»

او سپس در مورد نظریهٔ M می‌گوید: «به نظر می‌رسد که انتظار سنتی برای داشتن یک نظریهٔ واحد، ممکن است قابل دغدغه نباشد و برای توضیح جهان، باید در وضعیت‌های مختلف، برای توضیح گوناگون به کار برده؛ بنابراین نظریهٔ M به معنای معمولی یک نظریهٔ نیست، بلکه شبکه‌ای از نظریه‌هاست. ممکن است لازم باشد

نظرها و اندیشه‌ها

ترجیح می‌دهد تحول جهان را بر حسب عمل برحسب قوانین طبیعی ببیند، معجزه‌ها به عنوان یک «فناربه» تلقی می‌کند؛ حادثه‌ای نامعقول که به ظرافت و زیبایی طبیعت لطمه می‌زند.امعجزات اموری هستند که غالب عالمان ترجیح می‌دهند از آنها صرف‌نظر کنند.»^{۴۲}**موضع تأویل:** بعضی از اصحاب ادیان الهی آیات کتاب مقدسشان را تأویل می‌کنند؛ مثلا می‌گویند حضرت موسی^{۴۳} قدر باذوقی بود و از دانشمندان زمان خود مسئلهٔ جزر و مد را خوب فرا گرفته بود و توانست محاسبه کند که جزر و مدّها در چه ساعتی رخ می‌دهد و آن موقع را برای عبور از دریا انتخاب کرد. این موضعی است که اسامحداحنان **هندی** و بعضی از متأخران **مصری** و ایرانی استخاد کرده‌اند.

۳-نظر اشاعره و بعضی از عالمان: اینها می‌گویند قوانینی که در علم می‌بینیم، توسط خداوند وضع شده‌است و او هر وقت صلاح بداند، آنها را نقض می‌کند. متکلمان اشعری براساس آیاتی نظیر: **«قل الله خالق کل شیء و هو الواحد القهار؛** بگو خدا خالق همه چیز است

علم جدید و ادیان توحیدی

برای توصیف جهان در وضعیت‌های مختلف نظر به‌های گوناگون به کار ببریم. هر نظریه‌ای ممکن است قرائت خودش از واقعیت را داشته باشد، اما طبق رئالیسم تابع مدل، این تنوع قابل قبول است، و هیچ قرائتی واقعی‌تر از دیگری نیست. این [مطابق] انتظار سنتی فیزیکدانان از یک نظریهٔ طبیعت نیست، و همچنین تناظر با ایدهٔ روزمرهٔ ما از واقعیت ندارد، اما ممکن است نحوهٔ وجود جهان باشد.»

سنگینی از مفروضات متافیزیکی را حمل می‌کند که از نظر نگارنده پیچیده‌تر از فرض یک طرح آگاه است. پس از این توضیحات که طرفداران زیادی در میان کیهان‌شناسان پیدا کرده‌است، فرض «وجود جهان‌های متعدده، است. هایکنگ و ملوینو در کتاب اخیرشان گفتند: «ایدهٔ چندجهانی می‌تواند تطبیق قانون فیزیکی را توضیح دهد، بدون آنکه نیازی به یک حالت خیرخواه باشد. که جهان را برای منفعت ما فراهم بداند.»

شده‌اند: «نظریهٔ [M] پیش‌بینی می‌کند که تعداد زیادی جهان از عدم خلق شدند. خلق این جهان‌ها مستلزم دخالت یک نیروی فوق طبیعی یا خدا نیست» و در پاسخ به اینکه این جهان‌ها از کجا آمده‌اند، گفتند: «[آنها] به‌طور طبیعی از قانون فیزیکی نتیجه می‌شوند. آنها پیش‌بینی می‌هستند.»

اما اگر این جهان‌ها از قانون فیزیکی نشأت گرفته‌اند، خود آن قانون از کجا آمده‌است؟ اگر همهٔ اینها پیش‌بینی علم هستند، علم باید علی‌الاصول بتواند توضیحی علمی برای آنها بدهد. ریاضیدان افسوردی جان لاکس^{۴۰} در پاسخ به ادعای هایکنگ و ملوینو که قانون فیزیکی، جهان را خلق می‌کند، می‌گوید: «قوانین فیزیکی نمی‌توانند چیزی را خلق کنند. آنها توصیفی از آنچه تحت شرایط معین رخ می‌دهد، به‌دست می‌دهند. خورشید هر روز را غرق طلوع می‌کند، اما این قانون خورشید را خلق نمی‌کند... قانون، توصیف گر و پیش‌بینی‌کننده است، نه خلق‌کننده. همین‌طور قانون گرانش نیوتن-گرنش خاص یا ماده‌ای را که گرانش روی آن اثر دارد، خلق نمی‌کند.»

به علاوه، فرض چندجهانی نه علمی تر از فرض یک طرح جهانی است و نه کمتر از آن متافیزیکی؛ بلکه همان‌طور که بل دیویس متذکر شده‌است، «الا فرض چندجهانی بار سنگینی از مفروضات را حمل می‌کند و ثابا، وجود جهان‌های متعدد از لحاظ علمی قابل رد نیست: «این‌طور نیست که همه با نظریهٔ چندجهانی خوشحال باشند. فرض بی‌نهایت جهان دیده نشده و نادیدنی، فقط برای آنکه جهانی را که می‌بینیم توضیح دهیم، حمل یک بار اضافی است که به حد افراطی حمل شود. ساده‌تر است که وجود یک خدای دیده نشده را فرض کنیم. از لحاظ علمی، نظریهٔ چندجهانی رضایت‌بخش نیست؛ زیرا هرگز ابطال‌پذیر نیست؛ چه کنشباتی می‌تواند یک زیر‌فشار نظریهٔ چندجهانی را برسر آن درازد که نظرش را تغییر دهد.»

سویرون—فیلسوف شهیر انگلیسی — همین را می‌گوید: «فرض گرفتن بیرون بیرون جهان دیگر، به جای یک‌ک خدا، تاظم جهانمان را توضیح دهیم، به نظر به‌سازد که قلّهٔ غیر عقلانیت باشد.»

می‌رساند که «نظریهٔ M که اثبات **هایکنگ** به اتکای آن این سخنها را می‌گوید، همان‌طور که پِن روزمذکر شده، نه یک نظریهٔ کامل است و نه هیچ‌گونه تأیید تجربی دارد. همچنین جالب است که هایکنگ و ملوینو از تحولات فیزیک در قرن بیستم عبرت نگرفته‌اند و ادعا می‌کنند که نظریهٔ M حرف آخر است: «نظریهٔ M تنها نامزد برای یک نظریهٔ کامل جهان است؛»

همچنین عجیب است که نظریهٔ M که هایکنگ از آن دم می‌زند، یک تصویر غیر واقعی از جهان به‌دست می‌دهد. هایکنگ در یکی از مقالات خود صحبت از نظریه‌های متعددی می‌کند که هر یک اسلوب خود را واقعیت را توضیح می‌کنند: «برای چندین دهه کوشیده‌ایم که به یک نظریهٔ نهایی همه‌چیز برسیم، یک مجموعهٔ کامل و سازگار از قوانین طبیعت که هر یک جنبه‌ای از واقعیت را توضیح می‌دهند. اکنون به نظر می‌رسد که این کاوش ممکن است به یک نظریهٔ منتهی نشود، بلکه به خنجر ادعای از نظریه‌های مرتبط منتهی شود که هر یک قرائت خود از واقعیت را توضیح می‌دهند؛ بنابراین آن معتقد است که دفاع از واقعیت مشکل است، به طریقی که فیزیک پیش رفته است، دفاع از واقعیت مشکل می‌شود»

او سپس در مورد نظریهٔ M می‌گوید: «به نظر می‌رسد که انتظار سنتی برای داشتن یک نظریهٔ واحد، ممکن است قابل دغدغه نباشد و برای توضیح جهان، باید در وضعیت‌های مختلف، برای توضیح گوناگون به کار برده؛ بنابراین نظریهٔ M به معنای معمولی یک نظریهٔ نیست، بلکه شبکه‌ای از نظریه‌هاست. ممکن است لازم باشد

۱.موضع انکار: موضع مادیون است که معجزات را خرافات می‌دانند؛ زیرا آنها معجزه را حاکی از نقض قوانین طبیعت می‌دانند و چون فقط به علم علیل مشاهده شده اعتقاد دارند، آن را نفی می‌کنند. به قول **هیو:** «[معجزه] نقض یک قانون طبیعت است به‌وسیله عاداتی که ما از آن عادت داریم، اما در واقع چیزی بی‌معنی است که ما از آن عادت داریم.»

به‌طور خلاصه اینها معتقدند که طبیعت به‌دست خدا خلق شده و برای ادامه وجودش به خداوند نیاز دارد. او به اجسام طبیعی خواصی داده است و آنها معمولا از فعل خدا در جهان هستند. در مقابل، دانشمندی که

مطابق آنها رفتار می‌کنند؛ اما خداوند می‌تواند این را به نحو دلخواه تغییر دهد.

مخالفان نقض قوانین طبیعت
در پاسخ به قائلان به نقض قوانین طبیعت، فیلسوفان مسلمان متذکر شده‌اند که اگر قائل به نظام طری علل در جهان باشیم، می‌توانیم هر فعلی را به خداوند نسبت دهیم، صورت می‌گیرد. در قرآن آمده است:

«وَاتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبِيحًا فَاقْتَبِهِ: اسباب هر چیزی را در اختیار [دوالقوین] قرار دادیم، او هم از اسباب پیروی و استفاده کرده.» (کهف، ۸۵:۸۶)
از امام صادق^{۴۴} روایت شده است که: «**إِنَّ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَ الْأَشْيَاءَ لَا سَبَابَ، فَيَجْعَلُ كُلَّ شَيْءٍ سَبِيحًا...**»^{۴۵} خداوند می‌تواند که اشیا جز از طریق اسباب خاص [علل ثانویه] خود صورت بپذیرند؛ لذا برای هر چیزی سببی قرار داده است.»

پس با توجه به آیاتی نظیر: **«سَنُفَعِّلُ الْفُلَيْنِ خُلُوفًا مِنْ قَبْلِ وَلِنُجَسِّدَنَّ لَهُ أَتْدَانًا يُجَادِلُنَّ»**، این سنت الهی است که در امم و ادوار گذشته برقرار بوده و تو در سنت خداوند تبدیلی

بخش چهارم و پایانی

نخواهی یافت «(احزاب، ۶۲) که تخلف ناپذیر بودن سنتهای الهی را متذکر می‌شوند، لزومی ندارد که سراغ استنادن به قوانین طبیعی برویم، بلکه امکانات زیر مطرح است:

الف) این امکان هست که این گونه حوادث از طریق علت دیگری که با آنها آشناییستیم، صورت گیرد. به قول **است آگوستین:** «هر معجزه [چیزی] برخلاف طبیعت نیست، بلکه برخلاف دانش ما از طبیعت است.» و به قول **پیتر هاجسون:** فیزیکدان افسوردی: «این ممکن است که طبیعت نیروی‌هایی که ما هنوز آنها را نمی‌شناسیم، اما بعد [شناخته شده] عادی شوند و در حوزه دانش علمی ما در آیند؛ بنابراین ادعای متکرران اعجاز به عنوان خرق قوانین طبیعت در صورتی صحیح است که احاطهٔ کامل به همهٔ علل و اسباب پدیده‌های هستی داشته باشند.

ب) این امکان هست که یک قانون توسط قانون دیگری ختنی شود؛ مثلا اگر جسمی را در جز زمین معلق بدسیم، نباید فرض کنیم که قانون گرانش وجود ندارد، بلکه می‌توان فرض کرد که نیروی گرانش توسط نیروی دیگری ختنی شده است.

ج) این امکان هست که با تغییر شرایط، قانون دیگری حاکم شود. به قول استاد **مطهری:** «با قوانین آفرینش استثنایپذیر است؟ یا معجزه‌ها و کارهای خارق‌العاده نقض سنت است؟ پاسخ در هر دو مورد منفی است. نه قوانین آفرینش استثنایپذیر است و نه کارهای خارق‌العاده، استثنا در قوانین آفرینش است. اگر تغییراتی در سنتهای جهان مشاهده می‌شود، آن تغییرها معلول تغییر شرایط است و بدیهی است که هر سنتی در شرایط خاص جاری است و با تغییر شرایط، سنتی دیگر جریان می‌یابد و آن سنت نیز در شرایط خاص خود کلیت دارد. پس تغییر قانون و سنت به حکم قانون و سنت است، ولی نه به این معنی که قانونی به حکم قانونی منسخ می‌شود، بلکه به این معنا که شرایط یک قانون تغییر می‌کند و شرایط جدید به وجود می‌آید و در شرایط جدید، قانون جدید حکمفرما می‌شود.»^{۴۶}

پوینگ هورن ^{۴۷}—فیزیکدان برجستهٔ انگلیسی — نیز همین را می‌گوید: «وقتی ما یک رژیم به رژیم دیگر می‌رویم [از رسانایی به ابررسانایی] نتایج کاملاً مختلفی به‌دست می‌آید... تغییر شرایط می‌تواند به نتایج غیر منظره منجر شود.»

نه قوانین آفرینش استثنایپذیر است و نه کارهای خارق‌العاده، استثنا در آن قوانین است. اگر تغییری در سنتها مشاهده می‌شود، آن تغییر شرایط است. تغییر سنت به حکم سنت است، نه به این معنی که قانونی به حکم قانونی منسخ می‌شود، بلکه شرایط یک قانون تغییر می‌کند و در شرایط جدید، قانون جدیدی حکمفرما می‌شود

نخواهی یافت «(احزاب، ۶۲) که تخلف ناپذیر بودن سنتهای الهی را متذکر می‌شوند، لزومی ندارد که سراغ استنادن به قوانین طبیعی برویم، بلکه امکانات زیر مطرح است:

الف) این امکان هست که این گونه حوادث از طریق علت دیگری که با آنها آشناییستیم، صورت گیرد. به قول **است آگوستین:** «هر معجزه [چیزی] برخلاف طبیعت نیست، بلکه برخلاف دانش ما از طبیعت است.» و به قول **پیتر هاجسون:** فیزیکدان افسوردی: «این ممکن است که طبیعت نیروی‌هایی که ما هنوز آنها را نمی‌شناسیم، اما بعد [شناخته شده] عادی شوند و در حوزه دانش علمی ما در آیند؛ بنابراین ادعای متکرران اعجاز به عنوان خرق قوانین طبیعت در صورتی صحیح است که احاطهٔ کامل به همهٔ علل و اسباب پدیده‌های هستی داشته باشند.

ب) این امکان هست که یک قانون توسط قانون دیگری ختنی شود؛ مثلا اگر جسمی را در جز زمین معلق بدسیم، نباید فرض کنیم که قانون گرانش وجود ندارد، بلکه می‌توان فرض کرد که نیروی گرانش توسط نیروی دیگری ختنی شده است.

ج) این امکان هست که با تغییر شرایط، قانون دیگری حاکم شود. به قول استاد **مطهری:** «با قوانین آفرینش استثنایپذیر است؟ یا معجزه‌ها و کارهای خارق‌العاده نقض سنت است؟ پاسخ در هر دو مورد منفی است. نه قوانین آفرینش استثنایپذیر است و نه کارهای خارق‌العاده، استثنا در قوانین آفرینش است. اگر تغییراتی در سنتهای جهان مشاهده می‌شود، آن تغییرها معلول تغییر شرایط است و بدیهی است که هر سنتی در شرایط خاص جاری است و با تغییر شرایط، سنتی دیگر جریان می‌یابد و آن سنت نیز در شرایط خاص خود کلیت دارد. پس تغییر قانون و سنت به حکم قانون و سنت است، ولی نه به این معنی که قانونی به حکم قانونی منسخ می‌شود، بلکه به این معنا که شرایط یک قانون تغییر می‌کند و شرایط جدید به وجود می‌آید و در شرایط جدید، قانون جدید حکمفرما می‌شود.»^{۴۸}

<div><div><div><div></div><div><div>فعالیت با پگاه‌های انتقال خون استان یزد</div></div></div></div><div>در ماه مبارک کرمضان</div></div>	
<p>یزد- خبرنگار اطلاعات: پگاه‌های انتقال خون استان یزد در ماه مبارک رمضان فعال و آماده ارائه خدمات به اهداکنندگان خون است. تقی تقوایی افزود: قبل از اهدا، شرایط فرد داوطلب از سوی پزشک مستقر در پگاه‌ها بررسی می‌شود. وی دارا بودن حداقل وزن ۵۰ کیلوگرم، نداشتن سابقه رفتار پرخطر، پایین بودن فشارخون، دارا بودن حداقل ۱۸ و حداکثر ۶۰ سال تمام، برخورداری از سلامت کامل و عدم ابتلا به کم خونی را از شرایط اهداکننده خون بیسان کرد. او با بیان اینکه نیاز به خون و فرآورده‌های خونی مختص زمان خاصی نیست، افزود: بیماران نیازمند در تمام ماه‌های سال به خون به ویژه پلاکت نیاز دارند. وی از شهروندان خواست در ماه مبارک رمضان همچون ماه‌های دیگر در این امر خدایستدانه و معنوی شرکت کنند. او با بیان اینکه اهداکنندگان مستمر تا سن ۶۵ سالگی می‌توانند خون بدهند، افزود: همراه داشتن کارت ملی هنگام اهدای خون الزامی است. تقوایی یادآور شد: از اهداکنندگان خون در استان یزد ۹۸ درصد را مردان و ۱ درصد را بانوان تشکیل می‌دهند. وی اضافه کرد: خون اهدایی در اعمال جراحی، تصادفات، زایمان و بسیاری از بیماری‌ها؛ از جمله تالاسمی به هموفیلی مورد استفاده قرار می‌گیرد. مدیر پگاه‌های انتقال خون استان یزد، نوح آزماپاشی‌های به عمل آمده از خون‌های اهدایی را با هایتی C.B، پلاز و پیماری‌های مقاربتی دانست.</p> <p>پیش بینی رشد ۸۰ درصدی بخش کشت و پرورش سلول</p> <p>برنامه ششم بهمن</p> <p>زنجان - خبرنگار اطلاعات: رشد بخش کشاورزی در برنامه ششم توسعه،۸۰ درصد پیش بینی شده است. رئیس کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی مجلس شیروای اسامی با اشاره به نقش موثر بخش کشاورزی در اقتصاد ملی، ایجاد اشتغال و افزایش تولید ناخالص ملی،بر ضرورت افزایش سرمایه گذاری ۵ تا ۱۵ درصد دراین بخش تأکید کرد و گفت: علاوه بر افزایش سرمایه گذاری باید سهم تسهیلات پرداختی از سوی بانک‌ها به بخش کشاورزی نیز از ۱۰ به ۱۵ درصد افزایش یابد. علی محمد شاعری که در جلسه ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی استان زنجان سخن می‌گفت، افزود: برای تحقق این برنامه‌ریزی، وزارت جهاد کشاورزی موظف به افزایش ۳۰ میلیون تتی تولید محصولات کشاورزی و ایجاد ۵۰۰ هزار فرصت شغلی جدید در این حوزه است و امیدوارم با تحقق پروژه‌های پیش‌بینی شده حوزه کشاورزی، رشد این بخش از ۵۷ درصد به ۸۰ درصد ارتقا یابد. وی مدیریت نادرست بازار در عرضه محصولات کشاورزی را یکی از مشکلات این بخش اعلام کرد و گفت: ایران در تولید محصولات کشاورزی رتبه ۱۸ جهان را دارد، اما جایگاه آن در صادرات محصولات این بخش ۱۹۷ است. شاعری با اعلام این که در برنامه ششم توسعه نیمی پیشی شده است میزان مصرف آب در بخش کشاورزی از ۹۵ به ۹۰ میلیارد متر مکعب کاهش یابد، افزود: سهم بهره‌وری حوزه کشاورزی نیز بر اساس برنامه ششم توسعه باید از ۶۰ درصد به بیش از ۶۰ درصد افزایش یابد. او همچنین بر لزوم توسعه کشاورزی دانش بنیان، توجه به تولید ماهی در قفس در ختانیسه سواحل کشور، توسعه کشت گلخانه‌ای و ایجاد بستر مناسب به منظور انتقال فناوری‌های نوین کشاورزی از مراکز علمی به باغ‌ها وزمین‌های کشاورزی تأکید کرد.</p> <p>تبریز: میزان سومین نشست سازمان جهانی UCLG-MEWA</p> <p>تبریز - خبرنگار اطلاعات: شهردار تبریز از برگزاری سومین نشست سازمان شهرهای متحد و حکومت‌های محلی منطقه غرب آسیا و خاورمیانه (UCLG-MEWA) در اردیبهشت ۹۷ در تبریز کلاشهر خبر داد. صادق نجفی افزود این نشست با حضور شهرداران یا نمایندگان شهرداران ۱۱۱ کلاشهر مهم خاورمیانه، برگزار می‌شود و نتایج آن در سطح ملی و بین‌المللی حائز اهمیت خواهد بود. نجفی یادآور شد: همچنین با تصمیم اعضای هیأت رئیسه کمیته محیط‌زیست سازمان (UCLG-MEWA)، جلسه بعدی این کمیته همراه با مجمع عمومی در شهر تبریز برگزار خواهد شد که نتایج آن، از نظر تجربه‌ها و شاخص‌های زیرسخت محیطی، اهمیت دارد. در نشست اخیر UCLG-MEWA باقر خوش‌نوا شهردار منطقه ۱۰ تبریز به نمایندگی از شهرداری تبریز حضور داشت. گزارشی از آخرین شاخص‌های توسعه کلاشهر تبریز در حوزه‌های گردشگری، خدمات، عمران و سرمایه‌گذاری ارائه داد و آمادگی این شهر برای میزبانی گروه‌های فرهنگی و رویدادهای گردشگری را اعلام کرد.</p>	

کرمان - خبرنگار اطلاعات: علیرضا رزم‌حسینی استاندار کرمان در ستاد اقتصاد مقاومتی استان کرمان به‌صورت غیرمستقیم درباره برخی از دلایل استغناشش سخن گفت. وی با اشاره به شرکت بیش از ۴۱ میلیون نفر در انتخابات ۱۶ اردیبهشت، افزود: هر یک از این افراد سرمایه اجتماعی هستند که می‌توان آن را به سرمایه اقتصادی تبدیل کرد به شرط این که همه از دهندگان را تکريم کنیم و آنهايي که پیروز نشده‌اند هم مورد تکریم و احترام واقعی قرار گیرند.علیرضا رزم حسینی یاد آورشد:دکتر

اصفهان - خبرنگار اطلاعات: استاندار اصفهان با اشاره به رشد ۸۰۰ درصدی ورود گردشگران خارجی به استان اصفهان گفت: فروردین امسال در حالی ۸۵ هزار گردشگر خارجی وارد این استان شدند که فقط در طول سال ۹۲، ۶۵ هزار گردشگر خارجی وارد اصفهان شده بودند. دکتر رسول زرگرپور در نهمین نمایشگاه‌صنعت گردشگری و تفریحی و نخستین نمایشگاه تجهیزات هتل، رستوران، فست فود و کافی شاپ با اعلام اینکه محور توسعه استان اصفهان برای ۱۰ سال آینده علم و فناوری، گردشگری و تفریحات هنر است و این برنامه‌ها با موافقت یکدیگر پیش می‌روند گفت: شمار گردشگران خارجی استان بر اساس برنامه ششم توسعه باید به یک میلیون نفر در سال و شمار گردشگران داخلی نیز به ۱۰ میلیون نفر برسد.

وی افزود: در اختیار سرمایه گذاران قرار داده است و برای صدور پروانه ساخت هتل در اصفهان هزینه‌ای دریافت نمی‌کند، به شورای جدید شهر اصفهان پیشنهاد داد طرح خط قطار تندرو استان، وی به تهران اشاره کرد و گفت: این خط دارای ۱۰ ایستگاه بوده و مسافران در مدت ۱۵/۵ ساعت از میدان امام حسین(ع) اصفهان به تهران و بالعکس جا به جا می‌شوند. او گفت:مسئله اعتباری اجرای این طرح حل شده و ۱/۶ میلیارد یورو فاینانس آن نیز انجام شده است. او در ادامه با بیان این که مدیریت شهری اصفهان با ساخت هتل تسهیلاتی در برخی از ماه‌های سال از تمام

ظرفیت گردشگری استان استفاده نشود. استاندار اصفهان گفت: هتلی که در طول سال فقط ۶ ماه مسافر دارد توجیه اقتصادی ندارد و باید همچون سایر کشورها طرح خط قطار تندرو استان، که تسهیلاتی برای ورود گردشگران اختصاص داده شود تا هتل‌ها به طول سال مسافر داشته باشند. وی تاریخی بازسازی شده به اقامتگاه گردشگری استقبال وسیعی شده است افزود: ۳۰۰ خانه تاریخی در اصفهان شناسایی شده که حدود ۱۰ درصد آنها در حال باز سازی و تبدیل به واحدهای اقامتی است. او در ادامه بر لزوم بررسی

شرکت بین‌المللی پارسیان آادی در نظر دارا دمیدت یکسال دوذیل‌را ازطریق منطقه‌عمومی به‌ش‌رت‌هاواشخاص‌حقوقی‌و‌حقوقی‌و‌اج‌درشرایط‌واگذارنامند:ازمقتضیات‌دعوت‌ب‌عمل‌ای‌پ‌آ‌ذ تاریخ‌انتشاراین‌آ‌گهی‌حاکم‌ظ‌رف‌مدت ۱۰ روزکار‌ی‌ر‌ساعات‌اداری‌به‌دیرخ‌ش‌رت‌(ه‌تل‌)جهت‌ا‌خ‌ظ‌رف‌مدت‌ش‌رت‌در‌من‌اق‌به‌د‌رس‌زیر‌مر‌اج‌عه‌فر‌م‌ایند.ته‌ران،روز‌پ‌ز‌ه‌ش‌د‌پ‌ن‌ج‌م‌رح‌م‌ن‌اط‌ل‌ع‌بر‌ز‌ه‌ی‌ا‌گ‌ام‌(ا‌ه‌)ضم‌نا‌م‌قتضیات‌م‌ح‌رم‌م‌ی‌ت‌وانند‌جه‌ت‌ک‌س‌ب‌ا‌ط‌ل‌اعات‌ب‌یش‌تر‌به‌س‌ایت‌ه‌ل‌ بین‌المللی‌پ‌ار‌سی‌ان‌آ‌دی‌نیز‌مر‌اج‌عه‌فر‌م‌ایند.

۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۳۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۳۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۳۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۳۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۳۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۳۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۳۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۳۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۳۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۳۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۴۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۴۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۴۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۴۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۴۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۴۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۴۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۴۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۴۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۴۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۵۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۵۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۵۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۵۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۵۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۵۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۵۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۵۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۵۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۵۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۶۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۶۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۶۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۶۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۶۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۶۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۶۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۶۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۶۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۶۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۷۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۷۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۷۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۷۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۷۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۷۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۷۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۷۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۷۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۷۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۸۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۸۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۸۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۸۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۸۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۸۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۸۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۸۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۸۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۸۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۹۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۹۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۹۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۹۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۹۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۹۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۹۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۹۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۹۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۹۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۰۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۰۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۰۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۰۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۰۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۰۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۰۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۰۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۰۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۰۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۱۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۱۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۱۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۱۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۱۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۱۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۱۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۱۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۱۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۱۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۲۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۲۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۲۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۲۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۲۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۲۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۲۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۲۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۲۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۲۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۳۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۳۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۳۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۳۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۳۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۳۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۳۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۳۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۳۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۳۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۴۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۴۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۴۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۴۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۴۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۴۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۴۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۴۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۴۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۴۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۵۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۵۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۵۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۵۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۵۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۵۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۵۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۵۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۵۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۵۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۶۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۶۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۶۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۶۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۶۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۶۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۶۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۶۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۶۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۶۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۷۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۷۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۷۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۷۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۷۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۷۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۷۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۷۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۷۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۷۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۸۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۸۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۸۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۸۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۸۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۸۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۸۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۸۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۸۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۸۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۹۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۹۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۹۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۹۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۹۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۹۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۹۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۹۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۹۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۱۹۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۰۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۰۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۰۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۰۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۰۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۰۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۰۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۰۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۰۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۰۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۱۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۱۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۱۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۱۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۱۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۱۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۱۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۱۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۱۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۱۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۲۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۲۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۲۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۲۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۲۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۲۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۲۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۲۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۲۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۲۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۳۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۳۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۳۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۳۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۳۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۳۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۳۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۳۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۳۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۳۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۴۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۴۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۴۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۴۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۴۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۴۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۴۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۴۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۴۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۴۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۵۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۵۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۵۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۵۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۵۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۵۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۵۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۵۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۵۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۵۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۶۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۶۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۶۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۶۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۶۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۶۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۶۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۶۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۶۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۶۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۷۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۷۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۷۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۷۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۷۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۷۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۷۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۷۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۷۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۷۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۸۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۸۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۸۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۸۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۸۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۸۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۸۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۸۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۸۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۸۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۹۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۹۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۹۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۹۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۹۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۹۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۹۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۹۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۹۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۲۹۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۳۰۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۳۰۱.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۳۰۲.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۳۰۳.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۳۰۴.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۳۰۵.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۳۰۶.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۳۰۷.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۳۰۸.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۳۰۹.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱۳۹۵
۳۱۰.ت‌ص‌وب‌ت‌ر‌از‌س‌ال ۱

یادداشت

آقای منصوریان! خودتان باشید

علی قراخانوﻟو

باخت ۶ بر یک استقلال مقابل العین در لیگ قهرمانان آسیا را از چند منظر می‌توان مورد بررسی قرار داد. در نگاه اول باید به این نکته اشاره کنیم که سرمربی استقلال چند مهره کلیدی و حساس خود را انتخاب نداشتند و همین امر باعث شد تا او دست به ابتکار و خلاقیت بزند. گاردنر مگویان به عنوان یک بازیکن آزاد که باید با عمر عبدالرحمن من‌تو هم کرده و به اصطلاح قدیمی‌ها روی بند کشش او بازی کند، جسیده به حریف مثل سایه او باشد. همین تاکتیک باعث شد تا در قلب دفاع استقلال حضورهایی ایجاد شود که بازیکنان حریف به‌راحتی بارها از آن عبور کنند.

منصوریان با گرت‌برداری از مدل فوتبال کی‌روش که اصل را مبتنی بر گل نخوردن قرار داده و سپس در ضد حمله‌ها تیر خلاص را بزند قصد داشت تیم العین را مغلوب کند. مدل دیگر این فوتبال را می‌توان در فلسفه اتلتیکو و سیمئونه دید و یا زمانی که مورییو در چلسی بود، بردهای خفیف یک بر هیچ یا نهایت ۲ بر یک و به اصطلاح با پارک کردن اتوبوس مقابل دروازه، حریف را به ستوه آورد و در تک فرس‌تها و ضد حمله‌ها کار را تمام کرد.

اما واقعیت این است که نه افکار و دانش منصوریان در سطح این مربیان تراز اول جهانی است و نه بازیکنان او کامل و شش‌دانگ. اگر به انتخاب‌های کی‌روش دقت کنیم او همواره بازیکنان شاغل در اروپا را بر بازیکنان داخلی ترجیح می‌دهد چرا که می‌داند در هلند، یونان، روسیه و حتی قطر برنامه تمرینی بازیکنان به مراتب حرفه‌ای‌تر و اصولی‌تر از آن‌هاست. کی‌روش بر اساس داشته‌های خود یعنی بازیکنان آماده، تأثیرگذار و با تجربه حرفه‌ای، تیم را رنج می‌کند اما منصوریان با همان نفراتی که دیدیم.

اشتباه تاکتیکی منصوریان این بود که با جابه‌جایی نفرات خود و باگیری نفر به نفر قصد داشت ابتکار بازی را از حریف کمالا حرفه‌ای بگیرد. اما برای این مهم او مثل کی‌روش در تیم «مهره» و حق انتخاب و به اصطلاح نیمکت وقت نداشت.

کی‌برداری را تجربه‌های موفق نه فقط ایراد ندارد بلکه می‌تواند در بسیاری از مواقع مفید و گره‌گشا باشد اما در این کار نه تنها از نظر بازیکن بلکه باید روی نیمکت و در کادر فنی هم قوی و کارآمد بود، حال علی منصوریان در خلوت خود می‌تواند بارها به این فکر کند که این ترکیب و این جابه‌جایی و تعوض‌ها از کدام تفکر نشأت گرفته آیا در مواقع بحرانی می‌تواند به همکاران خود اعتماد کند؟ از نگاه دیگر می‌توان به‌راحتی تفاوت‌های فوتبال حرفه‌ای و شبه‌حرفه‌ای را دید. در فوتبال ما تیم‌ها بر اساس بودجه دولت شکل می‌گیرد و صد البته طبیعی است که دولت در این راه دقت و سواس زیادی به خرج دهد، اما در فوتبال امرات، قطر، عربستان و… وضع به همین منوال است؟ آیا ما در این روش تیم‌داری می‌توانیم در آسیا حرفی برای گفتن داشته باشیم؟ فوتبال نیاز به سرمایه‌گذار خصوصی دارد و سرمایه‌گذار دادمی که بتواند از سرمایه‌گذاری خود و سود آن مطمئن باشد یا به این عرصه نمی‌گازد. استقلال خوزستان در این روزها چه شرایطی دارد؟ آیا تیم‌های باشگاهی ما صرف حضور در لیگ قهرمانان آسیا را کافی می‌دانند یا قرار است ما برای ایستادن روی سکوی آسیا وارد این مسابقات شویم؟

یکی دیگر از موارد موثر در پیشرفت فوتبال باشگاهی ما بحث دانش مربیان است. متأسفانه در روز مشاهده می‌کنیم که بازیکنان بزرگ فوتبال ما بلافاصله پس از خدافظی از فوتبال با کمترین کلاس و دوره وارد عرصه بی‌مهری می‌شوند و لذا در فوتبال‌های سخت نمی‌توانند تیم‌های خود را هدایت کنند. شکست سنگین و تحقیرآمیز استقلال در لیگ قهرمانان آسیا یکبار دیگر واقعیت‌های فوتبال باشگاهی ما را نشان داد. واقعیتی که در آن از نبود امکانات و تأسیسات گرفته تا فقر دانش و علم روز در نزد مربیان. استقلال باخت چون بازیکن شش‌دانگ و حرفه‌ای روی نیمکت نداشت، استقلال ۶ گل خورد تا مربیان جوان این تیم به‌فهمد که حرفان آسیایی به مثابه تیم‌های داخلی نیستند. مغانقدر که تیم داخل زمین باید کامل باشد، به همان اندازه تیم بیرونی هم باید کاربلد و هماهنگ باشد از بحث آنالیزور گرفته تا تغذیه، بدساز، روانشناس و… لازم‌کار حرفه‌ای داشتن امکانات و افکار حرفه‌ای است کلامیک از تیم‌های ما چنین هستند.

منصوریسان جدای از باخت العین می‌تواند از کارنامه خود دفاع کند، اما واقعیت این است که هواداران فهمیه فوتبال می‌خواهند نمایندگان آنها در خارج از مرزها از اعتبار و وجهه ملی آنان دفاع کنند این باخت جای دفاع و بهانه‌جویی ندارد. منصوریان اگر می‌خواهد از مربیانی مثل کی‌روش و سیمئونه کپی‌برداری کند باید ابزار و تفکرات آنها را هم داشته باشد. آیا در تیم او نفراتی مثل پژمان منتظری، سردار آزمون، قوچان‌نژاد، جهانیش، ذکاوه، پورعلی گنجی، محمدی، عزت‌اللهی، شجاعی و… حضور دارند؟ آیا گفت ارقی می‌لصومحمدی، خودتان باشید بر اساس داشته و داشته‌های خودتان، تصمیم‌گیری کنید.

استقلال خوزستان امشب در مرحله یک هشتم نهایی لیگ قهرمانان آسیا کار سختی برابر الهلال عربستان برای صعود دارد. این بازی ساعت ۲۴:۰۰ در ورزشگاه ثانی بن جاسم دوحه برگزار می‌شود.

استقلال خوزستان در بین سه نماینده ایران سخت‌ترین کار را در دور برگشت دارد. این تیم اهوازی پس از چند روز اعصاب سرانجام راهی عمان شد و در بازی رفت در مسقط دو-یک به تیم قدرتمند الهلال باخت. دیدارهای استقلال خوزستان و الهلال به دلیل مشکلات بین ایران و عربستان در زمین بی طرف برگزار می‌شود. از آنجا که در بازی قبلی استقلال خوزستان میزبان بوده است این تیم اگر می‌خواهد از سد حریف قدرتمند خود عبور کند امشب باید در دوحه دو- صفر الهلال را ببرد و یسا یا یک برد دو بر یک کار را به وقت اضافی بکنند.

استقلال خوزستان ماموریتی دشوار دارد اما غیرممکن نیست. الهلال این فصل در لیگ و جام حذفی عربستان قهرمان شد و این روزها در اوج قرار دارد. الهلال از یک سرمربی آرزوتنشی به نام رامون دیاز بهره می‌برد. الهلال چند بازیکن با کیفیت خارجی هم دارد. لئسو بوتانینی مهاجم جوان برزیلی الهلال یکی از

لگجیای کی‌قاه دهلگیی

د کتر روحانی صعود «چیچی‌ساز» را تبریک گفت

رئیس‌جمهور صعود «عظیم چیچی‌ساز» نخستین کوهنوردایرانی به ۱۴ قله بالای ۸۰۰۰ متر جهان را تبریک گفت.

به گزارش فارس،دکتر حسن روحانی با انتشار متنی در توئیتر خود صعود «عظیم چیچی‌ساز» نخستین کوهنورد ایرانی، به ۱۴ قله بالای ۸۰۰۰ متر جهان را تبریک گفت،وی در این پیام تبریک نوشته است: صعود «عظیم چیچی‌ساز» نخستین کوهنورد ایرانی، به ۱۴ قله بالای ۸۰۰۰ متر جهان طی چندین سال تلاش و ممارست، افتخاری برای کشورمان است.

گیتی‌پسند همگروه نمایندگان چین و ژاپن در جام باشگاه‌های فوئسال آسیا

قرعه‌کشی مسابقات فوئسال‌جام باشگاه‌های آسیا برگزار شد و تیم گیتی‌پسند، نماینده ایران در این مسابقات با نمایندگان ژاپن و چین همگروه شد. به گزارش مهر، مراسم قرعه کشی مسابقات فوئسال جام باشگاه های آسیا دیروز برگزار شد و تیم گیتی پسند در گروه سوم در کنار دو تیم شیریک اوزاکا ژاپن و شزن چین قرار گرفت.

گروهبندی مسابقات بدین شرح است:گروه ۱A- تا‌سی‌وی نام ویتنام ۲- الظفره امرات ۳- ویک ویپرس استرالیا۴- ارم قزقرستان

گروه 1B- نف‌ الوسط عراق۲- الزیان قطر۳- واموس ماتارام اندونزی

۴- دیزی اینوست تاجیکستان گروه ۱C- شیریک اوزاکا ژاپن۲- گیتی پسند ایران۳- شزن چین ۵- دیو ۱۰- چنپوری بلو تایلند۴- الملیک ازبکستان۳- بانک بیروت

مسابقات فوئسال جام باشگاه های آسیا از ۲۹ تیرماه تا ۸ مرداد در ویتنام برگزار خواهد شد.

معرفی حرفان تیم ملی بسکتبال در کاپ آسیا
تیم ملی بسکتبال در گروه نخست مسابقات ۲۰۱۷ کاپ آسیا با تیم های اردن، سوریه و هند همگروه شد.
به گزارش مهر، مسابقات ۲۰۱۷ بسکتبال کاپ آسیا ۱۹ تا ۲۹ مردادماه به میزبانی لبنان برگزار می‌شود. قرعه کشی این رقابت ها دیروز برگزار شد و طی آن ۱۶ تیم شرکت کننده در چهار گروه قرار گرفتند.
بر اساس قرعه کشی انجام شده، تیم ملی بسکتبال ایران در گروه نخست مسابقات با تیم های اردن، سوریه و هند همگروه شده است.

گروه بندی مسابقات بسکتبال کاپ آسیا به شرح زیر است:
گروه A: ایران، اردن، سوریه و هند
گروه B: اقر، چین، فیلیپین و قطر
گروه C: قزاقستان، لبنان، کره جنوبی و نیوزلند.
گروه D: ژاپن، هنگ کنگ، استرالیا و چین تایپه

د بازیکن به اردوی تیم ملی فوتبال ایران که از سفر به اتریش بازمانده بودند،

برای سفر به اتریش صادر شد.

به گزارش فارس، تیم ملی فوتبال ایران پنجم خرداد ماه فقط با ۱۱ بازیکن برای برگزاری اردوی اتریش راهی وین شد. نکته قابل توجه اینکه قبل از سفر شاگردان کی‌روش، روانبد ۲ بازیکن به نام‌های حامد لک، محمدحسین کتغایی زادگان، سامان اصفاری و اردیبد محمدزاده صادر شدند تا کاروان تیم ملی مسیر و نیمه راهی اردوی اروپایی خود شود. بر همین اساس تلاش‌ها برای صدور روانبد این ۴ بازیکن ادامه پیدا کرد و در نهایت وزیری لک و ائصاری دیروز صادر شد تا این دو بازیکن به همراه آلبیونرهای شاغل در روسیه یعنی ملصومحمدی، سعید عزت‌اللهی و سردار آزمون به اتفاق با یکدیگر از تهران مسافر اتریش شوند.

ورزشی

استقلال خوزستان – الهلال؛ مأموریت دشوار در دوحه

خطرناک‌ترین بازیکنان این تیم است. کارلوس ادواردوی برزیلی و نیکولاس ملیسیی اوگوئه ای دیگر بازیکنان مطرح الهلال‌اند که در خط هافبک توپ می‌زنند.

پورموسوی می‌خواهد با خاطره ای خوش استقلال خوزستان را ترک کند.

یازید باید پس از این بازی آینده استقلال خوزستان چه می‌شود؟ تیمی که در این فصل درگیر مشکلات مالی بود. شاید یک معجزه در دوحه و حضور استقلال خوزستان در بین هشت تیم برتر آسیا آینده این تیم را تضمین کند.

نتیجه بازی رفت: استقلال خوزستان یک- الهلال عربستان ۲

الهلال در لیگ قهرمانان آسیا ۲۲ بار با تیم های ایرانی بازی کرده ک حاصلش ۹ برد، ۸ باخت و ۵ تساوی بوده است. الهلال در مرحله قبل در هر دو بازی خود با پرسپولیس مساوی کرد.

این نخستین حضور استقلال خوزستان در لیگ قهرمانان آسیا و مرحله یک هشتم نهایی این رقابت‌هاست. استقلال خوزستان برای دومین بار بازی با الهلال را تجربه می‌کند. این تیم در مرحله گروهی با الفتح عربستان هم گروه بود که حاصل کارش یک برد و یک تساوی شد. با این حساب استقلال خوزستان از مصاف‌هایش با تیم های عربستانی یک برد، یک مساوی و یک باخت کسب کرده است.

تیم ملی والیبال وارد «پزارو» شد

تیم ملی والیبال ایران که بامداد سه‌شنبه برای حضور در هفته اول لیگ جهانی راهی ایتالیا شده بود عصر دیروز واردشهر پزارو ایتالیا شد.

به گزارش اسپران تیم ملی بعد از ورود به سه روز دوم خود را در مقصد شهر آنکونا انجام داد و بعد از اتوبوس مسیر یک ساعت را تا شهر پزارو محل برگزاری هفته نخست رقابت‌های لیگ جهانی طی کرد و در هتل ناتیلوس مستقر شد.

بر اساس برنامه اعلام شده از سئو کارکنی، ملی‌پوشان پس از استراحتی چند ساعته ساعت ۱۵:۳۰ به وقت محلی برای برگزاری نخستین جلسه تمرین خود راهی سالن مسابقه می‌شوند و تمرین دو ساعته را در این سالن برگزار می‌کنند.

دور مقدماتی سطح یک لیگ جهانی ۲۰۱۷-۱۸ تا ۱۲/۱۲/۲۰۱۷ در ۱۳ در سست اول تا ۲۵ بر ۱۷ در سست دوم و در پایان ست سوم با فرانسه، ایتالیا، لهستان، آمریکا، روسیه، ایران، بلژیک، آرژانتین، بلغارستان و کانادا در گروه‌های متفاوت و در سه هفته برگزار می‌شود.

هفته نخست لیگ جهانی به میزبانی سه کشور ایتالیا، عربستان و روسیه برگزار می‌شود که تیم ملی والیبال ایران در شهرشهر پزارو ایتالیا به

چهارشنبه ۱۰ خرداد ۱۳۹۶ ـ ۵رمضان ۱۴۳۸ ـ ۳۱مه ۲۰۱۷ ـ سال نو دو یکم ـ شماره ۲۶۷۳۳

اخبار کوتاه خارجی

جهانبخش در ترکیب تیم منتخب لیگ فوتبال هلند

بازیکن جوان ایرانی تیم الکمار در تیم منتخب اِیسن فصل لیگ فوتبال باشگاه های هلند قرار گرفت.

به گزارش ایرنا، در پایان لیگ فوتبال باشگاه های هلند، ترکیب تیم منتخب با توجه به عملکرد بازیکنان در طول سال اعلام شد و «علیرضا جهانبخش» با

عملکرد خوبی در الکمار داشت در ترکیب تیم منتخب ۱۱ نفره قرار گرفت. وی در این فصل ۱۰ گل برای تیمش به ثمر رساند و همچنین ۹ پاس گل هم داد تا موثرترین بازیکن الکمار باشد. با این

حال نامی از «رضا قوچان‌نژاده» که با به ثمر رساندن ۱۹ گل در دین‌فرین، سومین گلزن فصل لقب گرفت در تیم منتخب دیده نمی‌شود.اونا، هاپس، سانچز، بونگین، کارس دورپ، کلاسن، آل‌احمدی، روتستر،علیرضاجهانبخش،ماون ماهی و نیکولای یورگنسن بازیکنان تیم منتخب لیگ هلند هستند. همچنین «جیووانی فان برنکهوس» که توانست پس از ۱۲ سال فاینورد را به قهرمانی لیگ هلند برساند به عنوان سرمربی منتخب انتخاب شد.

وولفسبورگ در پوندس لیگا ماندنی شد
تیم فوتبال وولفسبورگ با پیروزی دوباره مقابل برانشویگ جایگاه خود را در پوندس لیگا حفظ کرد.

به گزارش ایرنا، دیدار برگشت تیم های برانشویگ و وولفسبورگ در پلی آف پوندس لیگا برگزار شد و در پایان تیم وولفسبورگ یک بر صفر پیروز شد.مارکو گومز در دقیقه ۲۹ از روی نقطه پانتی برای تیم وولفسبورگ گلزنی کرد.

لشکان ذکاگه ستاره ایرانی تیم وولفسبورگ در دقیقه ۶۸ به میدان رفت. این بازیکن در دیدار رفت به دفاعی در میدان حضور پیدا کرده بود.تیم وولفسبورگ که بازی رفت را هم یک بر صفر برده بود در مجموع ۲ بر صفر برنده شد و در پوندس لیگا باقی ماند.

سرمربی فرانسوی و کهنه‌کار توپچی‌ها،قراردادش را به مدت دو سال دیگر تمدید کرد.

به مدت ۲ سال دیگر تمدید کرد.

وی اسمال آرسنال را توانست به لیگ قهرمانان اروپا برساند اما با این تیم قهرمان جام حذفی انگلیس شد.سرمربی کهنه‌کار توپچی‌ها در فصل اخیر بیستمین فصل حضور خود در لندن را جشن گرفت. در شرایطی که انتقادات فراوانی از سوی طرفداران آرسنال مبنی بر خروج وی از این تیم وجود داشت در نهایت سران این تیم لدنی تصمیم گرفتند تا وی در این تیم بماند.

ازستو والورده سرمربی جدید بارسلونا

باشگاه بارسلونا به طور رسمی ازستو والورده را به‌عنوان سـرمربی جدید تیم فوتبال این باشگاه معرفی کرد.

به گزارش مهر، ازستو والورده سرمربی پیشین تیم فوتبال بلبائو هدایت تیم بارسلونا را در اختیار گرفت. باشگاه بارسلونا این خبر را دیروز به طور رسمی اعلام کرد.

والورده جانشین لوئیز انریکه شده است. قرارداد این مربی دو سال اعتبار دارد.والورده دو فصل برای بارسلونا بازی کرد و فاتح جام بردگان اروپا و کوپا دل ری شده بود.

نکته جالب اینکه والورده در ابتدای کارش باید سه ال کلاسیکو را تجربه کند. بارسلونا و رئال مادرید دیدار دوستانه ای را پیش فصل در میانی برگزار می کنند و دو بازی متوالی سوپر کاپ هم در انتظار این دو تیم خواهد بود.

اسپالتی در یک قدمی نیمکت ایتزر
لوچانو اسپالتی پس از توافق دو جانبه از تیم فوتبال رم جدا شد تا در یک قدمی حضور روی نیمکت ایتزر قرار بگیرد.
به گزارش ایسنا و به نقل از فوتبال ایتالیا، لوچانو اسپالتی بعد از نایب قهرمانی در تیم رم از این تیم جدا شد. این مربی که پیش‌تر اعلام کرده بود در پایان فصل از تیم رم جدا می‌شود بعد از توافق دو جانبه از این تیم جدا شد.
گفته می‌شود توافقات اولیه برای حضور اسپالتی در تیم ایتزر انجام شده است و این مربی به زودی هدایت تیم فوتبال ایتزر را بر عهده خواهد گرفت. اسپالتی در تیم رم موفق شد دو قهرمانی در جام حذفی و یک قهرمانی در سوپر جام ایتالیا را به دست بیاورد.

ورزشی

آگهی مناقصه (نوبت دوم)

ردیف	شماره مناقصه	موضوع مناقصه	شرکت آگهی دهن
۱	۹۶/۱۴۷	خرید ۴۰/۰۰۰تن سنگ بوکسیت مورد نیاز و قابل مصرف در مجتمع آلومینا	ارانه پیراونه بهر داری از مراجع ذیصلاح و مدارک معتبر مبنی بر تمکک معادن

- نام و نشانی مناقصه گر:** شرکت آلومینای ایران وابسته به سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران.
- مهلت خرید و دریافت اسناد مناقصه:** از تاریخ درج آگهی نوبت دوم (۰۷/۳۰/۹۶) به مدت ۷ روز کاری می باشد.
- نشانی محل دریافت اسناد از مناقصه گر:** استان خراسان شمالی-شهرستان جاجر-م.شرکت آلومینای ایران-امور حقوقی و قراردادها. در ضمن دریافت اسناد از سایت شرکت آلومینا نیز امکان پذیر می باشد. www.iranalumina.ir.
- قیمت خرید مناقصه:** ۱۰۰۰۰۰۰۰ (یک میلیون) ریال استست که باید به شماره حساب فراگیر ۰۵۸۰۳۲۶۰۵۳۴۱ نزد بانک تجارت شعبه جاجریم کد ۴۷۲۵ به نام شرکت آلومینای ایران واریز گردد.
- مهلت تحویل اسناد به مناقصه گر:** دو هفته پس از پایان مهلت خرید و دریافت اسناد مناقصه از مناقصه گزاز.
- نشانی محل تحویل اسناد:** استان خراسان شمالی - شهرستان جاجر- م.شرکت آلومینای ایران-دبیره خانه امور اداری.
- توضیحات:** داوطلبین می توانند جهت کسب اطلاعات بیشتر با شماره تلفن (۵۳۴۱-۵۸۰۳۲۶۰) تماس حاصل نمایند.

روابط عمومی شرکت آلومینای ایران

ردیف	شماره مناقصه	موضوع مناقصه	شرکت آگهی دهن
۱	۹۶/۱۴۷	خرید ۴۰/۰۰۰تن سنگ بوکسیت مورد نیاز و قابل مصرف در مجتمع آلومینا	ارانه پیراونه بهر داری از مراجع ذیصلاح و مدارک معتبر مبنی بر تمکک معادن

۱.نام و نشانی مناقصه گر: شرکت آلومینای ایران وابسته به سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران.

۲.مهلت خرید و دریافت اسناد مناقصه: از تاریخ درج آگهی نوبت دوم (۰۷/۳۰/۹۶) به مدت ۷ روز کاری می باشد.

۳.نشانی محل دریافت اسناد از مناقصه گر: استان خراسان شمالی-شهرستان جاجر-م.شرکت آلومینای ایران-امور حقوقی و قراردادها. در ضمن دریافت اسناد از سایت شرکت آلومینا نیز امکان پذیر می باشد. www.iranalumina.ir.

۴.قیمت خرید مناقصه: ۱۰۰۰۰۰۰۰ (یک میلیون) ریال استست که باید به شماره حساب فراگیر ۰۵۸۰۳۲۶۰۵۳۴۱ نزد بانک تجارت شعبه جاجریم کد ۴۷۲۵ به نام شرکت آلومینای ایران واریز گردد.

۵.مهلت تحویل اسناد به مناقصه گر: دو هفته پس از پایان مهلت خرید و دریافت اسناد مناقصه از مناقصه گزاز.

۶.نشانی محل تحویل اسناد: استان خراسان شمالی - شهرستان جاجر- م.شرکت آلومینای ایران-دبیره خانه امور اداری.

۷.توضیحات: داوطلبین می توانند جهت کسب اطلاعات بیشتر با شماره تلفن (۵۳۴۱-۵۸۰۳۲۶۰) تماس حاصل نمایند.

ردیف	شماره مناقصه	موضوع مناقصه	شرکت آگهی دهن
۱	۹۶/۱۴۷	خرید ۴۰/۰۰۰تن سنگ بوکسیت مورد نیاز و قابل مصرف در مجتمع آلومینا	ارانه پیراونه بهر داری از مراجع ذیصلاح و مدارک معتبر مبنی بر تمکک معادن

۱.نام و نشانی مناقصه گر: شرکت آلومینای ایران وابسته به سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران.

۲.مهلت خرید و دریافت اسناد مناقصه: از تاریخ درج آگهی نوبت دوم (۰۷/۳۰/۹۶) به مدت ۷ روز کاری می باشد.

۳.نشانی محل دریافت اسناد از مناقصه گر: استان خراسان شمالی-شهرستان جاجر-م.شرکت آلومینای ایران-امور حقوقی و قراردادها. در ضمن دریافت اسناد از سایت شرکت آلومینا نیز امکان پذیر می باشد. www.iranalumina.ir.

۴.قیمت خرید مناقصه: ۱۰۰۰۰۰۰۰ (یک میلیون) ریال استست که باید به شماره حساب فراگیر ۰۵۸۰۳۲۶۰۵۳۴۱ نزد بانک تجارت شعبه جاجریم کد ۴۷۲۵ به نام شرکت آلومینای ایران واریز گردد.

۵.مهلت تحویل اسناد به مناقصه گر: دو هفته پس از پایان مهلت خرید و دریافت اسناد مناقصه از مناقصه گزاز.

۶.نشانی محل تحویل اسناد: استان خراسان شمالی - شهرستان جاجر- م.شرکت آلومینای ایران-دبیره خانه امور اداری.

۷.توضیحات: داوطلبین می توانند جهت کسب اطلاعات بیشتر با شماره تلفن (۵۳۴۱-۵۸۰۳۲۶۰) تماس حاصل فرمایند.

ردیف	شماره مناقصه	موضوع مناقصه	شرکت آگهی دهن
۱	۹۶/۱۴۷	خرید ۴۰/۰۰۰تن سنگ بوکسیت مورد نیاز و قابل مصرف در مجتمع آلومینا	ارانه پیراونه بهر داری از مراجع ذیصلاح و مدارک معتبر مبنی بر تمکک معادن

ردیف	شماره مناقصه	موضوع مناقصه	شرکت آگهی دهن
۱	۹۶/۱۴۷	خرید ۴۰/۰۰۰تن سنگ بوکسیت مورد نیاز و قابل مصرف در مجتمع آلومینا	ارانه پیراونه بهر داری از مراجع ذیصلاح و مدارک معتبر مبنی بر تمکک معادن

ردیف	شماره مناقصه	موضوع مناقصه	شرکت آگهی دهن
۱	۹۶/۱۴۷	خرید ۴۰/۰۰۰تن سنگ بوکسیت مورد نیاز و قابل مصرف در مجتمع آلومینا	ارانه پیراونه بهر داری از مراجع ذیصلاح و مدارک معتبر مبنی بر تمکک معادن

ردیف	شماره مناقصه	موضوع مناقصه	شرکت آگهی دهن
۱	۹۶/۱۴۷	خرید ۴۰/۰۰۰تن سنگ بوکسیت مورد نیاز و قابل مصرف در مجتمع آلومینا	ارانه پیراونه بهر داری از مراجع ذیصلاح و مدارک معتبر مبنی بر تمکک معادن

ردیف	شماره مناقصه	موضوع مناقصه	شرکت آگهی دهن
۱	۹۶/۱۴۷	خرید ۴۰/۰۰۰تن سنگ بوکسیت مورد نیاز و قابل مصرف در مجتمع آلومینا	ارانه پیراونه بهر داری از مراجع ذیصلاح و مدارک معتبر مبنی بر تمکک معادن

ردیف	شماره مناقصه	موضوع مناقصه	شرکت آگهی دهن
۱	۹۶/۱۴۷	خرید ۴۰/۰۰۰تن سنگ بوکسیت مورد نیاز و قابل مصرف در مجتمع آلومینا	ارانه پیراونه بهر داری از مراجع ذیصلاح و مدارک معتبر مبنی بر تمکک معادن

ردیف	شماره مناقصه	موضوع مناقصه	شرکت آگهی دهن
۱	۹۶/۱۴۷	خرید ۴۰/۰۰۰تن سنگ بوکسیت مورد نیاز و قابل مصرف در مجتمع آلومینا	ارانه پیراونه بهر داری از مراجع ذیصلاح و مدارک معتبر مبنی بر تمکک معادن

ردیف	شماره مناقصه	موضوع مناقصه	شرکت آگهی دهن
۱	۹۶/۱۴۷	خرید ۴۰/۰۰۰تن سنگ بوکسیت مورد نیاز و قابل مصرف در مجتمع آلومینا	ارانه پیراونه بهر داری از مراجع ذیصلاح و مدارک معتبر مبنی بر تمکک معادن

ردیف	شماره مناقصه	موضوع مناقصه	شرکت آگهی دهن
۱	۹۶/۱۴۷	خرید ۴۰/۰۰۰تن سنگ بوکسیت مورد نیاز و قابل مصرف در مجتمع آلومینا	ارانه پیراونه بهر داری از مراجع ذیصلاح و مدارک معتبر مبنی بر تمکک معادن

ردیف	شماره مناقصه	موضوع مناقصه	شرکت آگهی دهن
۱	۹۶/۱۴۷	خرید ۴۰/۰۰۰تن سنگ بوکسیت مورد نیاز و قابل مصرف در مجتمع آلومینا	ارانه پیراونه بهر داری از مراجع ذیصلاح و مدارک معتبر مبنی بر تمکک معادن

ردیف	شماره مناقصه	موضوع مناقصه	شرکت آگهی دهن
۱	۹۶/۱۴۷	خرید ۴۰/۰۰۰تن سنگ بوکسیت مورد نیاز و قابل مصرف در مجتمع آلومینا	ارانه پیراونه بهر داری از مراجع ذیصلاح و مدارک معتبر مبنی بر تمکک معادن

ردیف	شماره مناقصه	موضوع مناقصه	شرکت آگهی دهن
۱	۹۶/۱۴۷	خرید ۴۰/۰۰۰تن سنگ بوکسیت مورد نیاز و قابل مصرف در مجتمع آلومینا	ارانه پیراونه بهر داری از مراجع ذیصلاح و مدارک معتبر مبنی بر تمکک معادن

ردیف	شماره مناقصه	موضوع مناقصه	شرکت آگهی دهن
۱	۹۶/۱۴۷	خرید ۴۰/۰۰۰تن سنگ بوکسیت مورد نیاز و قابل مصرف در مجتمع آلومینا	ارانه پیراونه بهر داری از مراجع ذیصلاح و مدارک معتبر مبنی بر تمکک معادن

ردیف	شماره مناقصه	موضوع مناقصه	شرکت آگهی دهن
۱	۹۶/۱۴۷	خرید ۴۰/۰۰۰تن سنگ بوکسیت مورد نیاز و قابل مصرف در مجتمع آلومینا	ارانه پیراونه بهر داری از مراجع ذیصلاح و مدارک معتبر مبنی بر تمکک معادن

ردیف	شماره مناقصه	موضوع مناقصه	شرکت آگهی دهن
۱	۹۶/۱۴۷	خرید ۴۰/۰۰۰تن سنگ بوکسیت مورد نیاز و قابل مصرف در مجتمع آلومینا	ارانه پیراونه بهر داری از مراجع ذیصلاح و مدارک معتبر مبنی بر تمکک معادن

ردیف	شماره مناقصه	موضوع مناقصه	شرکت آگهی دهن
۱	۹۶/۱۴۷	خرید ۴۰/۰۰۰تن سنگ بوکسیت مورد نیاز و قابل مصرف در مجتمع آلومینا	ارانه پیراونه بهر داری از مراجع ذ

فرهنگ

چهارشنبه ۱۰ خرداد ۱۳۹۶ / ضمیمه فرهنگی روزنامه اطلاعات / سال نود و یکم - شماره ۲۶۷۳۳

ریشه های تفکر ما

استاد دکتر رسول جعفریان

از آن باز آثاری هستند محوری که حوزه تفکر را به خود اختصاص می دهند. اکنون همه این میراث، در کتابخانه های بزرگ ترکیه و ایران به عنوان میراث خطی گرد آمده اند. از میان دهها هزار نسخه، می توان نخ های تسبیح و آثار محوری را جدا کرد. ما باید ریشه های خشک شدن تفکر را در همین آثار جستجو کنیم. شاید آنها خوبند که تأسیس فکر کرده اند اما کاری با نسل خود و بعد از آن کرده اند که همه را در خود خشکانده اند.

باید سؤال کرد چرا این آثار سبب نشده اند تا متفکران ما به بالای سکوی پرش و پرتاب رسیده و نقطه ای رفیع تر را فتح کنند؟ آنها چه آموزشی به شاگردانشان داده اند که همه در آنها متوقف شده اند؟ چرا این همه آثار کلامی تکراری به صورت شرح و حاشیه بر محور رساله اثبات واجب دوانی و شرح تجرید قدیم و جدید داریم؟ چه نکته تازه ای در این آثار آمده، و چرا ما نتوانسته ایم از این لفاظی ها نجات پیدا کنیم؟

در واقع، اگر طلسمی در کار بوده، بر همین پاشنه است که تمام مدارس سنتی مابین محور این آثار، جا خشک کرده و تلقی شان از آن آثار، متن های مقدسی است که همه رموز عالم در آنها بیان شده و تنها وظیفه آنها استخراج این رموز است. به طور معمول، گرد این افراد و آثارشان، هاله ای از نور قرار گرفته است که باید همه امکانات علمی، همه تمرکز، و همه توان اندیشه ی مسلمانان اطراف آن هزینه می شد. خروج از آن چارچوب ها، به منزله «کفر» تلقی می شد، و هیچ کس نمی توانست جز در موارد جزئی و لفظی، از آن حدود خارج شد.

استثناء بسیار کم است. یک جا اشاره کردم، وقتی مآثر رشید الدین فضل الله را می خوانیم، ضمن آن که او هم چارچوب گراست، اما در مقایسه با دیگران، از نوعی حریت فکری برخوردار است. می اندیشد، و حاصل اندیشه آزادش را می نویسد. حتی اگر سبک است، چون اغلب خارج از چارچوب است، ارزشمند است. این در حالی است که بزرگترین عالمان این دوره، همچنان در چارچوب موجود می اندیشند و توان خروج از آن اصطلاحات و حدود رسمی را ندارند.

ما باید چندین پژوهش بر محور همین مسأله که در هر دوره تمدنی از نقطه نظر علمی و اندیشه ای چه آثاری و اشخاصی، نقش محوری داشته و آثارشان تا چه اندازه دست مایه نوشته های بعدی و جاری بوده و چرا خروج از آنها ممکن نبوده، بنویسیم.

هر دوره ای از ادوار تمدنی را در محدوده وسیع دنیای اسلام از نظر اندیشه مرور می کنیم، شاهد نوعی ذهن و تفکریم که مبتنی بر شماری «کتاب» و «رساله» معین است. مقصود این است که در یک مقطع خاص، مثلاً در قرن هفتم و هشتم، تعدادی متن در حوزه کلام و فلسفه و هیئت و تصوف و عرفان شکل می گیرد که دوستان سیصد سال بعد از آن را کاملاً تحت الشعاع خود قرار داده و همه را به خود سرگرم کرده است. این مقطع تا اوایل قرن دهم، در ایران، تحت تأثیر آثار خواجه طوسی و قطب شیرازی است تا وقتی که عضد الدین ایجی و ملاجلال دوانی و خانواده دشتکی آن فکر و ذهن را دائماً سر و ته کرده و شرح و حاشیه برایش می نویسند و اندیشه عمومی در تمام ایران و عثمانی را با آن شکل می دهند.

این میراث تفکر کلامی عثمانی را هم سخت تحت تأثیر قرار می دهد. کافی است میراث کلامی برجای مانده در کتب خانه های ترکیه را ملاحظه کنیم تا ببینیم چه قدر این اسم ها و آثارشان تکرار می شود، و چه اندازه این آثار استنساخ، آن قدر روی این متون فکر می کنند، شرح می نویسند، خلاصه می کنند، و مفاهیم آن را مثل وحی منزل زیر و رو می کنند که حساب و کتاب ندارد.

در ایران صفوی، این اندیشه کلامی، تحت تأثیر فضای جدید قدری عوض می شود، اما در یک مقطع، آثار کرکی، در مقطعی دیگر آثار میرداماد و به خصوص آثار شیخ بهایی تا اواخر قرن یازدهم، محور فکر و ذهن است. از تعداد نسخ برجای مانده می توان این را دریافت. حدیث گرایی باعث بازگشت به متون حدیثی شد. فقه و تا حدی اصول هم برای عده ای دیگر جاذبه یافت. این متون، محور اندیشه ای است که تا عمق ذهن جامعه نفوذ می کند. هرچه نوشته می شود و اینها حاصل درس و تدریس و مطالعه است، بر محور همان آثار است.

در اواخر قرن یازدهم و اوایل قرن دوازدهم، تفکر دیگری پدید می آید که محور آن علامه مجلسی است. آثاری که در این مکتب پدید می آید، تا دوستان سیصد سال بعد از آن محور اندیشیدن و فکر کردن و نظریه دادن و دین شناختن بلکه همه چیز شناختن است. یعنی کتابهای عمومی، اهل منبر، و حتی بسیاری از فرهیختگان با این آثار انس دارند. ما به قرون اولیه هم که برگردیم، در قرن پنجم و ششم و حتی پیش

آموزه

مرگ در هر زمانی خجسته است ولی این خجستگی برای جنگنده ای که در راه آرمان خود می میرد، دو چندان است

مهاتما گاندی

قلم انداز

ذهن یا ذهن ها؟

نمی گویم کسانی که واجد نوع خاصی از زندگی نیستند، در واقع و عملاً زندگی نمی کنند. ابوسعید ابوالخیر از عبدالله بن منازل - صوفی بزرگ و برجسته نیشابور به تعبیر یکی از استادان معاصر - نقل کرده است که:

اهل رسوم یعنی بی بهرگان از حقیقت، در حیات خویش مردگانند و ارباب حقایق در مرگ خویش زندگانند. (اسرارنامه - تعلیقات / ۳۵۴) این عبارت را در پیشانی «صدها سال تنهایی» نقل کرده ام.

این سخنان اگر حقیقت داشته باشند، محل طرح و بحث آنها جایی دیگر است و در موقف هایی این چنین نمی توان درباره این مسائل بحث کرد و زندگی و مرگ را از منظرهایی این چنین مورد اشاره قرار داد.

در بازگشت به موضوع، باید روشن کنیم که مقصود ما از اینکه ارتباط انسانها با ذهن یا برقرار نیست یا بسیار کم برقرار است و این را شایسته اعجاب می دانیم، این است که: درست است که انسانها ذهن دارند و درست است که زندگی آنها در سایه سار بهره مندی از ذهن سامان می گیرد و اداره می شود، اما تأمل در باب خود ذهن، امری متعارف نیست و حالت نهادی ندارد.

آری، انسانها از ذهن خودشان استفاده می کنند و زندگی آنها و تعاملی که با مسائل کوچک و بزرگ و دیگران و هموعان دارند، شاهد این موضوع است. اما این امر، لزوماً به معنای تأمل آنها در باب خود ذهن نیست و کمتر کسی را می توان یافت که همپای استفاده اش از ذهن، درباره ذهن و ویژگی ها و گونه گونی های آن اندیشه کند.

به همین جهت، این سخن خطا و نادرست نخواهد بود، اگر بگوییم: انسانها از ذهن به عنوان یک امر مهم و حیاتی استفاده می کنند ولی برای شناخت آن احساس لزوم نمی کنند.

به عبارت دیگر، نوع برخورد انسانها با ذهن خودشان و ذهن دیگر و به طور کلی ذهن، از نوع برخوردی است که با ابزارهای گوناگون زندگی دارند. استفاده از ابزار امری معمول و طبیعی و کاملاً معقول است اما شناخت آن ضرورت چندانی ندارد. از این روست که بسیاری کسان سوار انواع و اقسام خودروها می شوند و به تردد می پردازند و سفر می کنند بدون اینکه مکانیک باشند و بدانند که ماشین چیست و چگونه ساخته شده و چگونه کار می کند.

این سخن درباره همه یا اغلب لوازم و اشیائی که به هر طریقی مورد استفاده انسانها قرار می گیرد، صادق است. ما برای سفر به کشورهای گوناگون سوار هواپیما می شویم و گاه هزار کیلومتر راه را در کمتر از چند ساعت طی می کنیم ولی چند نفر از مسافرین هواپیما از نحوه کار هواپیما آگاهی دارند و می دانند که هواپیما به لحاظ فنی چه ترکیبی دارد و اجزاء آن چه کار می کند و چگونه؟ چند درصد دیگر اساساً می خواهند بدانند که داستان پرواز و هواپیما از چه قرار است و چطور یک غول آهنی، هزارها تن وزن را بر می دارد، هزارها «پا» بالا می رود و بعد در مقصد بر زمین می نشیند؟ طبیعی است که در این قبیل مسائل، اشکالی متوجه کسی نیست.

داستان

گزیده ای از رمان «خواب و بیدار» فضای سرنوشت تازه

۴-۵

الهی قمشه ای به قلم استاد ثبوت چه فرخ طالعتند...

۳

نگاهی به جایگاه ایمانوئل کانت شکل جدید تفکر

۶

خاطرات دکتر سیاسی مدرسه سیاسی

۴-۵

رأبرت فراست شاعر زمزمه جویباران

۷

استاد رهبران خوشنویس معانگار

تاریخ

بدبختی از خواب بیدار شد و به جان ما افتاد. دیگر چه کسی زورش می‌رسید که با این بدبختی دست و پنجه نرم کند؟

منتظر بودم که بار دیگر اشک کوکب سرازیر شود؛ ولی نه، بیچاره آنقدر در دوران گذشته و زیر و بم‌های زندگی آن غرق شده بود که قطرات اشک در چشمش راه خود را گم کرده بودند، به هر طرف می‌دویدند ولی راهی نمی‌یافتند. کوکب به دورترها چشم دوخته بود و در اندیشه آتش گرفتن مثقالی نبود. او زندگی‌اش آتش گرفته بود.

بالاخره به خود آمد. مثل اینکه به جایی رسیده بود که اگر کمی دیگر فکر می‌کرد، حالش بدتر از آنی می‌شد که بتوان وصفش را کرد. گفت: کوکب جان‌می‌خواهی حالا یک دقیقه خستگی در کنی و بقیه داستان را بعد برای ما تعریف کنی؟ و سوسن هم با لحن شتابزده و غم‌آلودی گفت: آره، شیرین راست می‌گه. آن را بس کن، ولی او گفت: نه دیگر من و شما هر دو گرم شده‌ایم، بگذارید بقیه‌اش رو هم تعریف کنم تا کمی دلم آسوده بشه، و چنین ادامه داد:

اما حالا که فکر می‌کنم می‌بینم باز هم اگر حرف بزرگترها رو گوش کرده بودم و از شوهرم طلاق نمی‌گرفتم، شاید روزگارم بهتر بود. اقلاً کارم به اینجا نمی‌کشید. حالا که دیگه گذشته و پشیمانی هم سودی نداره.

خلاصه وقتی پدرم و بدنبال او مادرم را از دست دادم یکی از برادرهایم که تازه زن گرفته و درشکه‌چی بود، منو برد پیش خودش. یک دو سه سالی اونجا بودم. راستی این رو نگفتم که وقتی طلاق گرفتم بچه‌ام چهار ساله بود. من او را گذاشتم خانه پدرش و رفتم. از همون روزهای اول، زن برادرم بنای بد رفتاری رو با من گذاشت. به خصوص که من رویی داشتم و او به نسبت زشت بود؛ به طوری که دیگر طاقتم طاق شده بود؛ ولی چه کار می‌تونستم بکنم؟ اگر از اونجایی رفتم چه می‌کردم؟ دیگر از دنیا سیر شده بودم و از خدا طلب مرگ می‌کردم؛ ولی خدا هم مثل اینکه گوشش بدهکار نبود. هر چه فریاد کردم بادم نرسید. تا اینکه سه سال گذشت و چه سه سالی که خدانصیب گریک بیابون نکنه.

من خاله‌ای دارم که وصفش را از من شنیده‌اید، و تنها کس من اوست و تنها به سراغ او می‌روم. این خاله‌هفت سال از من بزرگتر است و منو خیلی دوست داره و زحمت من رو هم خیلی کشیده. این خاله صاحب یک شوهر یزدی بود که کارش پرورش گل بود و بارش هم خیلی گرفته بود. در آن زمان آنها یزد زندگی می‌کردن؛ ولی دست بر قضا از یزد خسته شده بودن و می‌خواستن بیان در تهرون ساکن بشن. در سر راه چند روزی در قم ماندگار شدند تا دیداری از قوم و خویشها کرده باشن. خاله‌ام که وضع من رو در خونه برادرم دید، خیلی ناراحت شد و چون بچه نداشت من رو با خود به تهرون آورد و نزد خودش نگاه داشت. من دوازده سال نزد خاله‌ام بودم و به راستی که در حق من مادری را تموم کرد. شوهر خاله‌ام هم من رو خیلی دوست می‌داشت و چون بچه نداشت من رو به چشم اولادی نگاه می‌کرد.

در مدتی که من پیش خاله‌ام زندگی می‌کردم با مردی آشنا شدم که زندگی‌ام رو دگرگون کرد. شوهر خاله‌ام دوستی داشت که تقریباً هر روز و هر شب منزل ما بود، و گاهی شبها هم همون جا می‌خوابید و به قول معروف با شوهر خاله‌ام

«یک جون در دو قالب» بودن. این مرد اسمش حاج اسماعیل و عرب بود. یعنی پدر و مادرش ابرونی بودن، ولی زمانی که او دو سه سال بیشتر نداشت، آنها به عراق مهاجرت کردن و اسماعیل همون جا بزرگ شد و یک مرد عرب از کار درآمد. دست‌برقضا پنج، شش سال بود که به ایران برگشته و به کارهای مکانیکی مشغول بود و کار و بارش هم خیلی گرفته بود و در بین راننده‌ها شهرت داشت. یک روز غروب، وقتی شوهر خاله‌ام خدا بیمارز به‌خانه آمد، مرا صدا زد. رفتم جلو و گفتم:

حالا چندخواستگار داشتی که هیچ کدوم رو قبول نکردی و بقول خودت دیگر نمی‌خواهی شوهر کنی؛ ولی من که خیر و صلاح تو رو می‌خوام. باید بگم که همیشه این وضع باقی نمی‌مونه. بالاخره من و خاله‌ات یک‌روز می‌افتیم و می‌میریم و تو تک و تنهایی مونی.

راستش این است که این حاج اسماعیل که خوب می‌شناسی اش و رفیق چندین ساله من است، از تو خیلی خوشش آمده، و تورا از من خواستگاری کرده. اگر صلاح کار را بخوای من می‌گم زنش

از خاطرات دکتر شیرین پیمانی روشن و خاموش

این خاطرات را چاپ نکنید!

«با تمام احترامی که برای خانم دکتر بیانی قائل هستم، می‌خواستم از شما بخواهم پاورقی خاطرات ایشان را که ارزش چندانی ندارد، دیگر چاپ نکنید. چند سال پیش این خاطرات را چاپ می‌کردید که بر اثر اعتراض خوانندگان متوقف گردید ولی نمی‌دانم به چه دلیلی دوباره آنها را چاپ می‌کنید. ماجرای کوکب خانم و عروسی جایش در روزنامه نیست.

شهروندی از تهران

پاسخ: آنچه خواندید نظر یکی از خوانندگان محترم روزنامه است که درباره یکی از مطالب ضمیمه فرهنگی ابراز داشته‌اند. به سهم خود از این خواننده محترم و دیگر خوانندگانی که نگاه انتقادی دارند، سپاسگزاریم.

نویسنده این مطالب یکی از استادان برجسته و موفق دانشگاه است که بیش از نیم قرن تجربه علمی و آموزشی دارد با بیش از ۳۰ جلد کتاب و تربیت صدها دانشجو و استاد و محقق. آیا استادی در این پایه تشخیص نمی‌دهد چه مطلبی خوب است و چه مطلبی بد؟ آیا شخصی که در مقام «استاد نمونه کشوری» وقت و انرژی گذاشته و خاطرات خود را صمیمانه به قلم آورده است، با پسند ما باید خاطراتش را بایگانی کند؟ وقتی در نوشته ای با سیل انبوه اطلاعات فرهنگی، تاریخی، اجتماعی و اخلاقی روبرو هستیم چگونه می‌توانیم چشم بر آموزشهای آن بیندیم؟ بعد از به پایان رسیدن دور نخست آن خاطرات، خوانندگانی بسیار نیز خواهان تجدید چاپ و انتشار ادامه آن بوده‌اند که ضمیمه فرهنگی در پاسخ به خواست آنها اقدام به چاپ این مطلب کرده است. اما توجه به این نکته ضروری ست که روزنامه دارای بخش‌های متعددی است و ضامائم اطلاعات طبیعتاً با بخش‌های خبری متفاوت بوده و امکان درج انواع خاطرات، شرح حال‌ها، مطالب تاریخی و مسائل متنوع دیگر را دارند کما اینکه ضمیمه فرهنگی نیز تا امروز این تنوع و تعدد را مراعات کرده است.

این خواننده گرامی فرموده‌اند: جای ماجرای زندگی یک خدمتکار یا کلفت در روزنامه نیست اما این نکته را نادیده گرفته‌اند که خدمتکاران نیز جزو جامعه حساب می‌شوند و در مواردی ممکن است تجربه زیسته آنها نیز خواندنی باشد.

شو. چون خیلی مرد خوب ونجیبی است و اصلاً جوانمرده. حالا دیگر بسته به میل خودته. تا دو روز هم به تو مهلت می‌دم تا خوب فکرها رو بکنی، و بعد از دو روز جوابش رو به من بدهی، تا این مرد هم تکلیفش رو بدونی. ضمناً این راهم بگم که گفته یک سفر کربلا هم تو را خواهد برد.

من تصمیم داشتم که اصلاً دیگر ازدواج نکنم. چون یک بار مزه‌اش را چشیده بودم و دیده بودم که نه تنها آتش دهن سوزی نیست، بلکه چه‌بدبختی‌ها که به همراه داره! در ثانی حاج اسماعیل شصت سال

بله کاری‌داشتین؟ گفت: آره، اون در پیش کن بیا تو بنشین یک چند کلمه‌ای با تو حرف دارم. تا حالا سابقه نداشت که شوهر خاله‌ام با من حرف محرمانه داشته‌باشد. منو می‌گی اول جا خوردم؛ ولی بعد با خودم گفتم لابد کاری‌داره. رفتم و نشستم و گفتم بغرمائین. او گفت: من چند ساله که تو رو مثل دخترم بزرگ کرده‌ام و مثل فرزند به تو علاقه دارم و می‌خوام تو سر و سامان بگیری و خوشبختی تو رو هم ببینم. یعنی حاصل زحمتی‌را که برایت کشیده‌ام، به دست بیارم. تو جوونی و تا

از عمرش می‌رفت، و من اون وقت یک زن سی ساله بودم. اون عرب بود و من عجم؛ ولی وقتی فکر کردم دیدم در مقابلش به قول شوهر خاله‌ام اگر خدای‌نکرده آنها یک‌طوری بشن، یا اصلاً یک روز گفتن تا حالا خرج تو رو دادیم و نگهت داشتیم و حالا دیگه برای ما مقدور نیست، عاقبت من چه خواهد شد؟

از اون گذشته من خیلی دلم می‌خواست یک سفر کربلا بروم و جزء آرزو هام بود. حالا که گذشته و رفته، بیشتر موافقت من روی اصل رفتن کربلا بود. نتیجه این فکرها این بود که همان فردا رفتم و به شوهر خاله‌ام گفتم: من حاضرم، و هر چه شما صلاح و مصلحت بدانید همان کار را خواهم کرد.

من در آن لحظه پیش خود فکر کردم که این زن جوان و زیبا ولی بدون‌امید به آینده می‌بایست تا چه حد احساس بی‌پناهی و ناامیدی کند که بپذیرد شریک زندگی مردی شود که چه از لحاظ روحی و چه از لحاظ جسمی با او فاصله‌ای زیاد داشت. آیا هیچ قابل مقایسه است زن جوانی که هنوز هیچ‌گونه بهره‌ای از زندگی برنگرفته، با مردی که سی سال از او بزرگتر است و از هر حیث با او تفاوت دارد؟ آیا سفر کربلا می‌توانست انگیزه پی‌ریزی یک زندگی گردد؟

کوکب گفت: وقتی که من رضایت خودم رو خبر دادم، بعد از دو روز مجلسی ترتیب داده شد و من رو برای حاج اسماعیل عقد کردن، بیست تومان هم مهرم کردن، البته اون وقت بد نبود؛ ولی حالا چه بگم که پول سه روز زندگی من هم نمی‌شه!

ولی از جشن عروس بگم که هر چه بگم کم گفته‌ام. حاج اسماعیل سنگ تموم گذاشته بود. هر چند کوچک بود، ولی مجلل و باتشریفات هر چه تمام‌تر انجام گرفت. من که نباید از خوشگلی خودم تعریف کنم، ولی آن موقع از همه زن‌های دور و اطرافم بهتر بودم. موهای فراوان، مجعد و مشک‌ی داشتم. غیغ دو طبقه‌ای داشتم که همه از آن تعریف می‌کردند. رنگ رخم بجا بود و بخصوص خال کنار لبم که نگو!

آرایشگر محله که مرا می‌شناخت در عروسی خیلی سعی کرد. موهایم را هفت طبقه آراست که با این غیغ دو طبقه خیلی سازگار بود. خال کنار لبم را کمی درشت‌تر کرد. سرمه را به چشمه‌انم طوری کشید که چشمه‌انم خیلی درشت‌تر نمود کرد. لباس عروسی‌ام خیلی قشنگ بود. از تور گل بهی بامونجوق‌های آبی و زرد؛ و کفش پاشنه سناری، قدم را کشیده نشان می‌داد. آن موقع کفش «پاشنه سناری» مد بود.

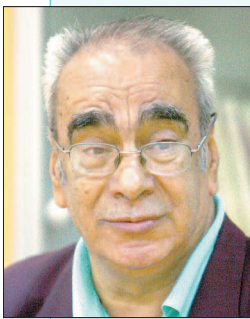
آرایشگر یک ابتکار بزرگی هم به خرج داد و آن اینکه دور سرم مثل تاج چراغهای رنگ و وارنگ کوچک کار گذاشت و سیمش را از زیر موهایم کشید توی لباسم و یک باطری زیر پاشنه‌های کفشم کار گذاشت که وقتی هر یک از قدمه‌ایم را برمی‌داشتم، چراغها روشن و خاموش می‌شدند. مهمان گذشته از زیبایی من در آن شب، از این ابتکار خیلی تعجب کرده بودند.

حاج اسماعیل تا مرا دید گفت: به‌به! واقعاً که تا به حال من زنی به این وجاهت ندیده بودم. تو که از «فرخ لقاً» در کتاب امیر ارسلان هم قشنگ‌تر شده‌ای!

از آن پس زندگی من به کلی عوض شد. از بازی‌های روزگار اینکه، من که خیال می‌کردم دیگر روی خوشبختی رو نخواهم دید، هر چه کیف دنیا بود، در عرض پانزده سالی که زن این مرد بودم، کردم. اگر بدونین شوهرم چقدر خاطر خواه من بود؟ از شیر مرغ تا جون آدمیزاد برایم فراهم می‌کرد. اگر می‌گفتم آخ، می‌خواستست جانش درآید. اگر می‌گفتم این غلاغی (کلاغی) که توی آسمون داره پرمی‌کشد چقدر قشنگه تا آن را برایم نمی‌آورد، راحت نمی‌نشست.

ادامه دارد

یکی دیگر از اهمیت‌های مهم آثار کانت این است که چشم‌اندازها و مفاهیم فلسفی را به کلی تغییر داد. او یکی از بزرگترین فلاسفه روشنگری در تاریخ تفکر انسانی به شمار می‌رود. شعار او این بود: «جرئت داشته باش و از فهم و درک خود استفاده کن». البته او از این، هم بالاتر رفته و خرد ناب را محدود می‌کند و تفکر را در طبقه بالاتر از شهود و تفکر قرار می‌دهد.

عالی‌ترین اصل اخلاق: عالی‌ترین اصل اخلاق، گزاره معیاری است که عالی‌ترین و عمومی‌ترین دستور رفتاری در فلسفه کانت می‌باشد.

کانت می‌گوید: «چنان رفتار کن که موازین رفتاری درون ذاتی اراده تو، همواره به مثابه معیار رفتاری برای همگان باشد». کانت علاوه بر این گفته خود در کتاب نقد عقلی عملی (۱۷۸۸) در کتاب «اصول متافیزیک عرف اخلاقی» (۱۷۸۵) که از گزاره‌های معیاری صحبت به میان آورده است، به نوع دیگری می‌گوید: «چنان رفتار کن که مجموعه رفتار ناشی از اراده تو، مطابق موازین طبیعی باشد».

وی در جای دیگری می‌گوید: «چنان رفتار کن که رفتار تو همواره بتواند در شخصیت دیگران متجلی شود و او نیز به نوبه خود معیاری برای انسانیت باشد». بر این اساس، کسی اخلاقی رفتار می‌کند که تحت راهنمایی موازین احساسی قرار نگیرد. غرایض، گرایش‌ها و نیازهای متنوع نباید اراده را تعیین تکلیف کنند، بلکه باید موازین اخلاقی مشخص‌کننده آن باشند.

فقط موقعی انسان دارای رفتار صحیح است که با عقل خودش تصمیم بگیرد. آزادی که مفهوم اصلی اخلاق از نظر کانت می‌باشد، معنی‌اش این است که باید انسان مطیع دستورات عرف اخلاقی وجدان خود باشد و نامحدود عمل نکند. برخلاف امر فرضی که همواره بر نسبت بین تابع و متغیر متکی است. از آن جهت که امر دستوری بدون استثناء برای هر کس، امری ناگزیر و تعهدآور است، بنابراین می‌توان آن را تعمیم داد. این عمومیت جدی، معیاری برای اخلاقیات می‌باشد، زیرا اخلاقی کسی است که همواره رفتارش متکی به اصول تعمیم‌یافته باشد.

منتقدین کانت تصدیق می‌کنند که افکار و اندیشه‌های کانت وسیع و فراگیر بوده و دارای یک مجموعه اخلاقی می‌باشد که به فکر تحقق یافتن نیکی و نتایج عمل نمی‌باشد. معذک از نظر کانت، خواست اخلاقی در یک آرزوی محض، خلاصه نمی‌شود، بلکه در عرضه تمام وسایلی قرار دارد که توان شخصی رفتارکننده می‌باشد. انتقاد فریدریش شیلر به کانت مشهور است که فلسفه اخلاقی کانت را به وازدگی غیرانسانی پاکترین احساسات و عواطف مجبور می‌کند و معتقد است که با این که رفتار وی در برابر دوستان، صمیمی است، ولی متأسفانه همواره با خود در رنج است که مبدا رفتار از مکارم اخلاق تهی باشد. کانت معتقد است که یاری دادن به دیگران غیراخلاقی نیست، بلکه رفتار کسی غیراخلاقی است که تنها دوستانش را یاری دهد ولی در برابر نیاز دیگر هموعان بی تفاوت باشد. گرایش‌ها می‌توانند رفتارهای اخلاقی را همراهی کنند، اما مجاز نیستند که انگیزه‌هایی فراهم سازند.

را در بر نمی‌گیرد. کتاب نقد عقل عملی کانت که هفت سال بعد منتشر شد، به مسله رفتار صحیح انسان می‌پردازد. کانت می‌گوید: «عالی‌ترین اصل اخلاقی، گزاره معیاری است که عالی‌ترین و عمومی‌ترین دستور رفتاری است. به عبارت دیگر کانت اظهار می‌کند: «چنان رفتار کن که موازین رفتاری درون ذاتی اراده تو همیشه به مثابه معیار رفتاری برای دیگران باشد».

کانت در کتب تاریخ فلسفه و تاریخ مذهب خود به سؤال دوم یعنی به چه چیز اجازه دارم امیدوار باشم؟ می‌پردازد. کانت در کتاب «نقد خرد ناب» خود می‌گوید خداوند موضوع دانایی ما و شناخت عینی ما نیست، بلکه موضوع امیدواری است، آن هم نه امیدواری تخیلی، بلکه امیدواری فلسفه که مستدل باشد.

کانت می‌گوید: خداوند یک اصل موضوعی (پوستولا) عقل عملی ناب است. یعنی وجود خداوند قابل اثبات نیست ولی خرد محتاج به ایمان به او است.

کانت در نوشته‌های فلسفی خود در تاریخ و سیاست که تحت تأثیر انقلاب فرانسه قرار گرفته بود، با توجه به آزادی خارجی و حق، مسئله امید را توصیف می‌کند. در بحث جنگ، کتاب «درباره صلح جاودانی» کانت واقعی بودن خود را نشان داد: «هیچ دولتی با زور حق دخالت در قانون اساسی و حکومت یک کشور دیگر را ندارد». او طرفدار تقسیم قدرت برای زندگی کردن دولت‌ها کنار یکدیگر توسط قانون و برای یک جامعه جهانی صلح‌آمیز در چارچوب سازمان ملل متحد است. این تصورات برای مثال با تأسیس سازمان ملل متحد نمایان گشت.

«با گذشت ۲۰۰ سال از مرگ ایمانوئل کانت، شهرت او هنوز در جای خود باقی است»

کتاب‌هایی که چند قرن تفکر و تعلق انسانی را تحت الشعاع خود قرار داده، بسیار نادرند. از جمله کتاب بسیار معروف و مشکل و عمیق کانت به نام «نقد خرد ناب» (۱۷۸۱) می‌باشد که دو قرن را تحت نفوذ خود قرار داده است. آقای موزز مندلسون (Moses Mendelssohn) فیلسوف آلمانی هنگام مطالعه این کتاب به خاطر پیچیدگی‌اش، آنرا کنار گذاشت. شش ماه بعد از نقد اول این کتاب نشان داد که نویسنده این کتاب فلسفی ۸۵۶ صفحه‌ای را به اندازه کافی نفهمیده است. ولی سال‌ها بعد به تدریج تا به حالا، اهمیت این کتاب برای فلاسفه و متفکران و دانشمندان روشن شده است. آرتور شوپنهاور که خود یک فیلسوف معروفی است گفته است: «کتاب نقد خرد ناب» کانت مهم‌ترین کتابی است که در اروپا تا به حال نوشته شده است».

بسیاری از مردم به این فکر افتاده‌اند که به خاطر آشنایی با افکار کانت این کتاب مهم او را مطالعه کنند ولی این اشخاص شدیداً مورد اخطار کارشناسان قرار گرفتند که کسانی که با مبانی فلسفی دانشگاهی آشنایی ندارند نباید این کتاب را بخوانند چون فهم این کتاب بسیار مشکل است و شاید به اشتباه بیافتند. کانت‌شناسان مطالعه کتاب کانت توسط افراد معمولی را به کوه اورست تشبیه کرده‌اند که انسان معمولی بخواهد با پای برهنه به قله آن صعود کند و یا بخواهند طول دریای آتلانتیک را به تنهایی با نیروی بازوی خود شناکنان بپیمایند.

کانت سعی کرد با فلسفه به سه سوال اصلی خود در فلسفه جواب بدهد:

- ۱- چه می‌توانم بدانم؟
- ۲- به چه چیز اجازه دارم امیدوار باشم؟
- ۳- چه باید بکنم؟

کتاب «نقد خرد ناب» کانت جواب سؤال اول را می‌دهد که می‌گوید: «نقد خرد ناب یعنی تحلیل نقادانه فردی که خودزاست و ناشی از تجربه نمی‌باشد».

نتیجه این کتاب نقطه عطف کپرنیکی در تفکر می‌باشد: کانت ادراک طبیعی که بر اساس آن، اجسام خارجی وجود دارند و ما نیز آنها را بدین شکل می‌شناسیم، تکذیب می‌کند در حقیقت مسئله بالعکس می‌باشد: بدین معنی که شناخت ناشی از وجود اشیاء نیست، بلکه اشیاء تابع معیشتی از شناخت است، زیرا اشیاء به خودی خود ظاهر نمی‌شوند، بلکه تجلیات آنان به وسیله شناساگر و طرز تلقی وی از زمان و مکان به دست می‌آید. این عقیده موجب پیدایش ایده‌آلیسم آلمانی (فخته، شلینگ و هگل) گردید که بزرگترین دوران فلسفه آلمانی را تشکیل می‌دهد.

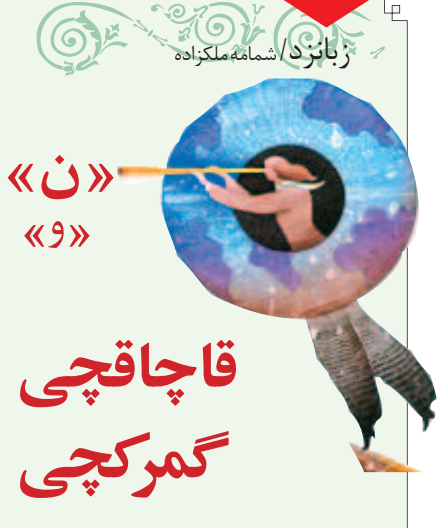
یک نتیجه مهم، تحلیل کانت این است که امکانات شناخت انسان، جواب سوالات سنتی متافیزیک درباره خداوند و جوهر جان

* نیک اگر با بد نشیند بد شود. (یائینیک چون با بد نشیند بد شود)
* نیک با بد نشیند بد شود.
* نیکبخت آن کسی که داد و بخورد.
* نیکبخت آن که خورد و کشت، بدبخت آن که مرد و هشت.
* نیک‌دل باش تا نیک بین باشی.
* نیک‌نامی به که کمربند زرین.
* نیک‌نامی خواهی‌ای دل با بدان صحبت مدار.
* نیک و بد روزگار در گذر است.
* نیکو نبود پاسخ تلخ از لب شیرین.
* نیکویی بر دهد به نیکوکار.
* نیکو چه بدی داشت که یک‌بار نکردی؟
* نیکو راه به خانه صاحبش می‌برد.
* نیکو فراموش نمی‌شود.
* نیکو کردی امیدوار باش بدی کردی خبردار باش!

* نیکو کن و به رود انداز که روزی بردهد.
* نیکو کن و نیکو گوی دو برادرند که پیوندشان زمانه نگسلد.
* نیکو نیکو آرد.
* نیکو و پرسش؟
* نیم‌جوی از بخت به که از هنر سه توره.
* نیم‌خورده سگ هم سگ را شاید.
* نیم‌سوز را هم آرایش بکنند قشنگ می‌شود.
* نیم‌طیب خطر جان، نیم‌فقیه خطر ایمان.
* نیم‌نان راحت جان، یک نان بلای جان!
* نیم‌نانی می‌خورم تا نیم‌جانی در تن است.
* نیمه حکیم بلای جان است، نیمه فقیه بلای ایمان.
* واجب است مراعات خاندان قدیم.
* واقف رفتن خود باش کسه پای نخوری /

«و»

ورخوری پای زهر بی‌سر و پای نخوری.
* واکن کبسه، بخور هریسه!
* واله گردی چو مفلسی پیش آید.
* وامانده به که درمانده.
* وام چنان کن که توان باز داد.
* وای از آن زهدی که بی‌علم باید انتشار.
* وای از آن علمی که از بی‌عقل گردد منتشر.
* وای بر آن کو درم ندارد و دینار.
* وای بر مردی که از زن کمتر است.
* وای به باغی که کلبدش چوب مو باشد!
* وای به خونی که یک شب از میانش بگذرد.
* وای به کاری که نخواهد خدا!
* وای به کاری که نسازد خدا!
* وای به وقتی که بگنجد نمک.
* وای به وقتی که چاروادار راهدار بشود!
* وای به وقتی که قاچاقچی گمرکچی شود!

«ن»
«و»

قاچاقچی
گمرکچی

اشاره: در شماره پیشین با بخش هایی از زندگی، آثار و شاگردان زنده‌ای آیت الله الهی قمشه‌ای آشنا شدیم و اینک ادامه سخن که پس از ذکر شاگردان آن مرحوم، شامل دیدگاه‌های آن مرحوم از نگاه استاد ثبوت است.

مولوی در تأکید بر اختیار آدمی می‌گوید:

چون نهای رنجور، سر را برمی‌بند

اختیارت هست، بر سبلت مخند
جهد کن کز جام حق یابی نوی
بیخود و بی‌اختیار آنگه شوی
آنگه آن می‌ر ا بود کل اختیار
تو شوی معذور مطلق مست‌وار
هر چه گویی، گفتهٔ می‌باشد آن
هرچه رویی، رفتهٔ می‌باشد آن
یعنی: اختیار ما آفریدهٔ اختیار الهی، و امر او بر مختار بودن ما قرار گرفته است؛ هر مخلوقی قادر است بر هر موجود فاقد اختیار فرمان براند؛ و خدا با همان اختیاری که به انسان عنایت کرده، او را به فرمان‌های خود مقید داشته و اگر اختیار نداشت، مقیدساختن او به اوامر الهی بلاموضوع بود.

آری، آدمی می‌تواند ـ و بلکه برای رسیدن به عالی‌ترین مرحلهٔ کمال می‌باید ـ به ارادهٔ خود ارادهٔ خود را در ارادهٔ حق مستهلک نماید؛ و به اختیار خود، همیشه به جای اختیار خود، اختیار او را منظور دارد؛ تا همواره آنچه در وجود او حاکم است، اختیار باری تعالی باشد لاغیر. و این همان مرحله به در آمدن از تنگنای خودی محدود، و نوشیدن جام می‌بیخودی، و فناء فی الله و بقاء بالله است؛ و مقدمهٔ آن، فناء افعال و صفات آدمی در افعال و صفات حق.

این است آن بی‌اختیاری که در نظر مولانا و عرفا می‌توان برای آدمی تصوّر کرد؛ و دستیابی به آن، او را به جایی می‌رساند که به بالاترین مرتبهٔ کمال عروج می‌کند و در قرب فرائض، دست و چشم او دست و چشم حق شود و قول و فعل او عین قول و فعل حق گردد؛ و در قرب نوافل، حق چشم و گوش او می‌شود.

تفسیر حدیث من کنت مولاه

از قول یکی از مشرّعان مخالف عرفان، این ایراد به مولانا مطرح شد که: ولایتش قوی نبوده و در این بیت: گفت هر کو را منم مولی و دوست

ابن عَمّ من علی، مولای اوست
که به حدیث «من کُنتَ مولاهُ، فعَلِیْ مولاه» اشاره کرده، به پیروی از سَنَنان، کلمهٔ مولا را به معنی دوست گرفته است؛ در حالی که به اعتقاد شیعه، این کلمه به معنی خلیفه‌است.

استاد گفتند: خیلی عجیب است که این آقا، از سر ضدیّت با مولانا، شعر او را به صورت نیمه‌کاره نقل

کرده؛ زیرا مولانا در بیتی که به دنبال این بیت آورده، با توجه به یکی از معانی مولی در لغت (آزادکننده)، معنای بسیار لطیفی برای این کلمه ذکر کرده که به اعتبار جنبهٔ یلی الخلقی، از خلیفه نیز دلنشین تر است. می‌گوید:

کیست مولوی؟ آن‌که آزادت کند

ببند رِقَعت ز پایبت برکند

ای گروه مؤمنان، شادی کنید

همچو سرو و سوسن آزادی کنبد
مقصود مولانا آن است که پیامبر(ص) و امام علی(ع) آزادکنندهٔ مؤمنانند و ایشان را از بندهایی که شیاطین انسی و جَنّی و نفسِ امّاره بر دست و پای جسم و جان و عقل آنان می‌نهند، آزاد می‌نمایند؛ چنان‌که در قرآن کریم از نقش پیامبر(ص) چنین یاد شده است: «و یضع عنهم اصرهم و الاغلال الّتی کانت علیهم: آنان را از بارهای سنگین و غل و بندهایی که گرفتار آنند، برهاند.» و این به یک اعتبار، بزرگترین کاری است که «خلیفهٔ پیامبر» و «دوست» در حق کسی انجام می‌دهد. پس ذکر کلمهٔ دوست در بیت قبل، به معنی آن نیست که مولانا از کلمهٔ «مولوی» فقط یک دوستی معمولی را فهمیده‌است.

به علاوه، منتقد مشرّع دقت نکرده است که مولانا جلال‌الدین ـ پس از نقل متن حدیث شریف ـ بر پیشانی ابیات یاد شده، می‌نویسد: «تا منافقان طعنه زدن که بس نبودش که ما مطیع و چاکری نمودیم او را؛ چاکری کودکی خلم آلودمان هم می‌فرماید؟» و این گواه آن است که به عقیدهٔ مولانا، مفهوم حدیث، لزوم اطاعت از امام علی(ع) بوده و به همین دلیل، از نخستین روزی که پیامبر(ص) مقامات بلند امام علی(ع) را گوشزد همگان کرده، منافقان در مقام اعتراض و طعنه فرآمدند که پیامبر(ص) اطاعت از خودش را کافی ندانسته و از ما می‌خواهد که از علی(ع) نیز اطاعت کنیم. و به هر حال این عنوان نیز که مولانا بر پیشانی ابیات مزبور نهاده، با آنچه منتقد مشرّع از کلمهٔ مولی فهمیده (دوستی ساده) سازگار نیست.

مولانا و توهین به مسجد؟

کسی روایت کرد که: ملا محمدطاهر قمی و به تبع او آقای مشرّعی که پیشتر ذکر خیرش گذشت، به مولوی اعتراض کرده‌اند که چرا گفته:

ابلهان تعظیم مسجد می‌کنند

در حقیقت اهلل دل جد می‌کنند
آن مجاز است، این حقیقت‌ای خزان
نیست مسجد جز درون سروران
مسجدی کان الدرون اولیاست
سجده‌گاه جمله‌است آنجا خداست
ملا محمدطاهر می‌نویسد:

«بدان‌که از این کلام، کفر صاحبش از دو جهت لازم می‌آید: یکی آنکه دل اهل خاتقاه را منزل خدا و سجده‌گاه خلق دانسته؛ و دیگر آنکه، استخفاف به حرمت

مساجد، که نزد خدا به غایت محترم است، رسانیده؛ و احادیث اهل بیت در بیان فضل مساجد بسیار است.» و پس از ذکر چند حدیث می‌نویسد: «مساجد را پیش خدا حرمتی است به غایت عظیم. پس هر که حرمتش را نگاه ندارد، از بی‌دینان و گمراهان خواهد بود.»

آقای مشرّع هم می‌نویسد:

حکیم الهی قمشه‌ای به قلم استاد اکبر ثبوت

«ما می‌بینیم صوفیه مساجد را رها کرده، پناه به خانقاه می‌آورند و به جای احترام و تقدیس خانهٔ خدا، به ملحد و سستایش خانقاه ـ یعنی یادگار راهب‌ها و دیرنشینان نصاریـ پرداخته‌اند؛ چنان‌که مولای آنها در کتاب مثنوی، مسجد را مسخره می‌کند و نمازگزاران را خران می‌نامد، و مسجد حقیقی را درون اقطاب صوفیه و مراشید طاماتی و به اصطلاح آنها «اولیا» می‌داند و می‌گوید: خدا را در دل مرشد بجوید نه در مسجد؛ ابلهان تعظیم مسجد...»

در پاسخ این مدّعیات، استاد الهی گفتند:

سبحان‌الله! مولانا در دفتر دوم مثنوی، اشارهای کوتاه به مسجد ضرار دارد ـ که منافقان برای مقاصد شوم خود و ضربه زدن به پیامبر(ص) ساختند و به دستور آن‌حضرت ویران شد ـ و در دنباله، ابیاتی در نکویش اعمال عیب‌جویان و آدمکشان و کسانی که نعمت وجود انبیا را کفران می‌کنند سروده و چنانکه شیوهٔ اوست، حکایت در حکایت آورده و سرانجام به سراغ مساجدی می‌رود که با اهدافی همچون اهداف منافقان در ساختن مسجد ضرار ساخته می‌شود؛ و

جنگل زندگی گم می‌کند با بالا رفتن از درخت برای مدت کوتاهی دنیا و مشکلاتش را فراموش می‌کند، «در سایهٔ ابر» نسیمی دفتر شعرش را گشوده می‌یابد و در «هرگ مزدور» فراست تابلوی زیبایی از شب در برابر دیدس خواننده قرار می‌دهد که در آن «یک پاره ماه، در مغرب» فرو می‌افتد:

یک پاره ماه در مغرب فرو می‌افتاد
و آسمان را سراسر با خود به سوی کوه‌ها فرو می‌کشید
نور ماه به نرمی بر دامانش می‌ریخت، آن را می‌دید

و پیشبند خود را در برابر آن می‌گسترَد. دست خود را به میان نیلوفرهای شبنم خورده‌ای که چون تارهای چنگ از کنار باغ تا لبهٔ پام کشیده شده بود، فرو برد. گویی از آن تارها، به خاموشی، رفتی بیرون می‌کشید، که در آن شب، در او که بر کنارش نشسته بود، رسوخ می‌کرد.

زبانی که فراست در سروده‌هایش به کار می‌برد زبان سادهٔ روستایی است و به همانگونه است که

می‌گوید: «ابلهان تعظیم مسجد می‌کنند...» آنگاه مفتریان، پیوند این ابیات را با حکایات و سروده‌های قبلی ندیده گرفته و آن را به گونه‌ای می‌آورند که گویی مولانا ابتدا به ساکن، در مقام تخطئهٔ مسجدسازی بوده است.

به علاوه باید به این تکفیرکنندگان یادآور شد که: حفظٔ شیئا و غایت عنک اشیاء (چیزی را از بر کردی

آری، من چنین گفته‌ام.
ـ پیامبر خدا(ص) نظر به سوی کعبه افکند و فرمود: «مرحبا بـه خانهٔ خدا! چه بزرگی و چه بزرگ است حرمت تو در نزد خدا! و به خدا که حرمت انسان مؤمن از تو بزرگتر است.»

ـ امام باقر(ع) و امام صادق(ع) فرموده‌اند: «حرمت انسان مؤمن از کعبه بیشتر است.»

ـ امام صادق(ع) فرمود: «به خدا قسم حق مؤمن از حق کعبه بزرگتر است.»

ـ نیز مجلسی به این روایت اشاره می‌کند که: «قلب انسان مؤمن، عرش خدای رحمان است.»

با این مقدّمات، اگر مولوی به کسانی که هم مسجد می‌سازند و هم اولیای خدا را می‌آزارند، بگوید: «جایگاه اولیا از مسجد والاتر است و مسجد قلب و درون اولیاست»، گناهی نکرده است؛ اما اینکه ملای اخباری مذهب و ضدّ عرفان قمی، تعبیر «درون سروران» را «دل اهل خانقاه» معنی کرده و بر پایهٔ این تفسیر «من درآوردم»، حکم به کفر مولوی داده، با هیچ معیاری جور درمی‌آید و ملایم‌ترین پاسخی که به این برخورد او می‌توان داد، این است که: جوی بر اثر کینه و عداوت شدید با مولوی، چنان در کورهٔ خشم و بدبینی افتاده که حتی معنای ظاهری کلمات را به‌درستی نتوانسته بفهمد و برای آنها معنای‌ای نادرست عرضه کرده است. این که از ملا محمدطاهر.

در مورد آن آقای مشرّع نیز باید توجه داشت که ایشان به دلیلی که ناگفتن آن اولی است، خود را ناگزیر می‌بیند که بدون هیچ تأمل و اندیشه‌ای، هر چه به قلمش می‌آید، در تخطئهٔ عرفا و صوفیه از جمله مولوی بگوید و بروایی از نادرستی آن نداشته باشد؛ چنان‌که این سه بیت را ملحد و مستندلی بر ضدیّت مولانا با کسانی که مسجد بنا می‌کنند، قلمداد کرده و هیچ نیندیشیده که با چشم‌پوشی از آنچه در پاسخ ملای اخباری مسلک می‌گفتیم، مولوی در این سه بیت، به خلفا و شاهان و درباریان و صاحبان مناصب حکومتی و توانگرانی طعنه می‌زند که بانیان مساجد بزرگ، غالباً از ایشان بوده‌اند؛ و از یک طرف مساجد باشکوه بنا می‌کرده‌اند و از طرف دیگر در آزار ائمه و اولیا و اهل حق کوشا بوده‌اند؛ چنان‌که عمروعاص اولین مسجدجامع بزرگ را در مصر بنا کرد؛ و ولید بن عبدالملک اموی پس از تخریب کلیسای معروف در دمشق، مسجد جامع اموی را بنیاد نهاد؛ و منصور عباسی در بغداد مسجدجامع ساخت؛ و متوکل عباسی برای ساختن مسجد جامع سامرا بیش از ۳۰۰ هزار دینار طلا هزینه کرد... و آن‌گاه مگر عیبی دارد که کسی از حرمت این بنا (خانهٔ کعبه) بیشتر است.» امام فرمود:

منصور و متوکل مسجد می‌سازند و در آزار ائمه و اولیای خدا اهتمام دارند، و نمی‌دانند که مسجد حقیقی درون ائمه و اولیاست و...؟ کدام خرده‌مندی این سخن را به معنی مخالفت یا تعبیر و بنای مساجد و دشمنی با مسجد می‌گیرد و آن را بر سر گوینده‌اش می‌گوید؟ آیا این بیت عربی که علما به عنوان مرثیه می‌خوانند: یعظّمون له اعـسواد منبره و تحت منبره اینـسواء وضعوا که اعتراض به تعظیم چوپهای منبر رسول(ص) و در همان حال آزار فرزندان رسول(ص) است، هیچ عاقلی را به این فکر می‌اندازد که شاعر خواسته به منبر پیامبر(ص) اهانت کند؟ و آیا این شعر فارسی که روضه‌خوان‌های خوانند:

«پس» کنند حرز و به «طه» کشند تیغ
قرآن کنند حفظ و امام زمان کشند
به معنی اهانت به سورة یس و نهی از حفظ قرآن است؟ و آیا این بیت از فقیه و اصولی بزرگ، شیخ محمدحسین اصفهانی، مضمون همان دوسه بیت مثنوی ـ و بلکه مضمونی تندتر از آن ـ را منعکس نمی‌کند: از خانهٔ کعبه چه می‌طلبی؟ ای از تسو خرابی خانهٔ دل!

جلّ الاله!

استاد الهی افزودند: ثانیاً اگر آن آقای مشرّع نیم‌نگاهی به سراج‌السّالکین می‌انداخت، ملاحظه می‌کرد که ملا محسن فیض ـ مفسّر و محدّث و فقیه بزرگ شیعه ـ در گزیدهٔ خود از بهترین ابیات مثنوی، ابیات یاد شده را نیز آورده و بر پیشانی آن، این عنوان را نهاده: «فی انّ العائمهٔ یعظّمون الظواهر و یؤذون البواطن» و چون فیض ـ برخلاف منتقد مشرّع و سلف قمی او ـ با زبان مولانا آشنا بوده، به جای بوی کفر و استهزا به مساجد، از آنها بوی حکمت و معرفت شنیده است. همچنین اگر ایشان نگاهی سرسری به یکی از دیوان‌های علمای بزرگی که شاعر هم‌بوده‌اند می‌افکند، باالعین والعیان می‌دید که آنچه آنان در مقام شاعری دربارهٔ مقدّسات گفته‌اند، خیلی تندتر از سخن مولوی دربارهٔ مسجد است؛ و هر توجیهی که آقای مشرّع برای اشعار آنان دارد، من همان را برای او سه بیت مولوی عرضه می‌کنم. از باب مثال می‌برسم که آن آقا برای این ابیات شیخ نبهای، فقیه بزرگ، چه توجیهی دارد: یارب، چه‌فخر خط‌العندآن‌که دربار از اعرشق دردی خوریدند و غم دنیا و دین بغر و خندند چون رشت‌ایمان من گیسستند باندن‌الها کفر یک‌رشته از زینار خود بر خرم‌فمن دوختند دی مفتیان شهر را تعلیم کردم مسأله امروز اهل مکهده زندی ز من آموختند در گوش اهل مدرسه، یارب «های» دی چه گفت کامروز آن بیچارگان اوراق خود را سوختند ادامه دارد

تنها برای بیرون آوردن برگها، درنگ خواهم کرد،
(و شاید منتظر بمانم تا صاف شدن آب را نیز تماشاکنم):
زود باز خواهم گشت ـ تو هم بیا.
می‌روم تا گوسالهٔ نوزاد را
که در کنار مادرش ایستاده است بیاروم ـ چنان کوچک است که هنگامی که مادر زبان بر تن او می‌کشد، بر پای می‌لرزد.
زود باز خواهم گشت ـ تو هم بیا.
در «راهی که اختیار نکردم» فراست جنگلی را برای ما ترسیم می‌کند که در آن شاعری بر سر یک دو راهی ایستاده‌است. تدلش می‌خواهد هر دو راه را در زندگی رد و برگزاند. اما اگر این شعر در آغاز کتاب نباشد در این صورت بار معنایی نمادین آن از بین می‌رود. نوع کارهایی که باید در مزرعه انجام گیرد، صورت نمادین درونمایهٔ شعرهایش را که اغلب دربارهٔ زندگی روستایی در ایالت نیوانگلند است به ما القاء می‌کند. می‌روم که چشمه‌سار چراگاه را پایتازه کنم،

شعر خود، جنبه‌ای نمادین به آن می‌بخشد. درست است که راوی شعر، خود شاعر است و می‌دانیم که فراست مدتها کشاورز بوده و در این شعر می‌خواهد کارهای مربوط به کشاورزی و دامداری مانند پاکیزه کردن چشمه‌سار، بیرون آوردن برگها و آوردن گوسالهٔ نوزاد را انجام دهد و ضمن این کار «تو» را هم دعوت می‌کند که به او پیوندد ولی این دعوت فقط دعوت یک کشاورز از مهمانش یا همسرش نیست بلکه دعوتی است که شاعر از خواننده می‌کند تا دیگر شعرهای مجموعه‌اش را هم بخواند. اما اگر این شعر در آغاز کتاب نباشد در این صورت بار معنایی نمادین آن از بین می‌رود. نوع کارهایی که باید در مزرعه انجام گیرد، صورت نمادین درونمایهٔ شعرهایش را که اغلب دربارهٔ زندگی روستایی در ایالت نیوانگلند است به ما القاء می‌کند. می‌روم که چشمه‌سار چراگاه را پایتازه کنم،

لوح

در کوچه باغ اندیشه- ۳۸

تصورها با ما چه می‌کنند

در جامعه ناآزاد همه راه‌ها بسته است، جز راه جهنم. جامعه ای که آزادی نداشته باشد، بویی از بهشت نمی برد چون بهشت حاصل و نتیجه آزادی است.

جهنم جایی است که در آن آزادی نیست. فرق بهشت و جهنم در بود و نبود آزادی است، نه امنیت. شکست نخوریم. برای شکست نخوردن کافی است اجازه ندهیم تصورآمان ما را به شکست بکشاند

اجازه ندهیم تصورآمان با الفبایی از شکست و تلخی و اندوهی و حرمان، تصدیقات ما را به نابودی بکشند

آنجه در رگهای انسان جاری است، خون نیست، اندیشه و فکر و خیال است. این خیال شما و فکر شماست که خون شما را راه می برد. این تصورات ذهنی ماست که به ما شکل می دهد.

آنجه در رگهای انسان جاری است، خون نیست، اندیشه و فکر و خیال است. این خیال شما و فکر شماست که خون شما را راه می برد. این تصورات ذهنی ماست که به ما شکل می دهد.

جامعه ای که آزادی نداشته باشد، شعبه ای از جهنم است، هر چند که در آن بهشت تبلیغ شود. بهشت اثر آزادی و بلکه خود آزادی است.

برای اینکه تصویری از کاری که تصورها با ما چه می کنند داشته باشیم، باید رگباری از آتش را تصور کنیم زمانی که به روی یک انسان گشوده می شود. رگبار انسان را سوراخ سوراخ می کند، در صورتی که دستی روی ماشه آن برود و آن را برای لحظاتی کوتاه بچکاند. تصورات نیز چنین حالتی دارند. هر تصویری که وارد مغز می شود و در ذهن جا خوش می کند، درست مثل رگباری است که به روی اعضا و جوارح و قلب و چشم و سر و صورت ما شلیک می شود.

تصورات ما شلیک های بی امان مغز به قلب موجودیت ماست. با هر شلیکی، دچار آسیبی می شویم. در صورتی که گلوله به ما اصابت نکند، دست کم دچار ترس می شویم و صدای غرش و صغیر گلوله ما را دچار خوف و وحشت می کند. این کمترین آسیب یک گلوله شلیک شده است. اما در صورتی که از گلوله های شلیک شده، یک یا چند گلوله به هدف اصابت کند که ما هستیم و تن و روان ما، بی تردید بسته به جای اصابت و نوع و عمق اصابت، دچار زخم و جراحت شده، دچار خونریزی درونی و داخلی خواهیم شد.

خون ریزی های ذهن ما و روح ماست که در درون می ماند، عفونت می‌کند و به زخم تبدیل می شود.اضطراب ها از بیرون نمی آیند، بلکه از درون می جوشند.اضطراب ها، با تصورات می آیند.هر تصور تلخی که می کنیم، در تصور ما لانه می کند و سپس با بزرگ شدن، مبدل به «افسردگی» می شود و آنگاه و نه نطین وجدان بیدارش می کند، پایان یافته است، هر چند راه برود و سخن بگوید.

کریم فیضی

اشاره: در شماره پیشین با بخش هایی از زندگی، آثار و شاگردان زنده‌ای آیت الله الهی قمشه‌ای آشنا شدیم و اینک ادامه سخن که پس از ذکر شاگردان آن مرحوم، شامل دیدگاه‌های آن مرحوم از نگاه استاد ثبوت است.

مولوی در تأکید بر اختیار آدمی می‌گوید:

چون نهای رنجور، سر را برمی‌بند

اختیارت هست، بر سبلت مخند
جهد کن کز جام حق یابی نوی
بیخود و بی‌اختیار آنگه شوی
آنگه آن می‌ر ا بود کل اختیار
تو شوی معذور مطلق مست‌وار
هر چه گویی، گفتهٔ می‌باشند آن
هرچه رویی، رفتهٔ می‌باشند آن
یعنی: اختیار ما آفریدهٔ اختیار الهی، و امر او بر مختار بودن ما قرار گرفته است؛ هر مخلوقی قادر است بر هر موجود فاقد اختیار فرمان براند؛ و خدا با همان اختیاری که به انسان عنایت کرده، او را به فرمان‌های خود مقید داشته و اگر اختیار نداشت، مقیدساختن او به اوامر الهی بلاموضوع بود.

آری، آدمی می‌تواند ـ و بلکه برای رسیدن به عالی‌ترین مرحلهٔ کمال می‌باید ـ به ارادهٔ خود ارادهٔ خود را در ارادهٔ حق مستهلک نماید؛ و به اختیار خود، همیشه به جای اختیار خود، اختیار او را منظور دارد؛ تا همواره آنچه در وجود او حاکم است، اختیار باری تعالی باشد لاغیر. و این همان مرحله به در آمدن از تنگنای خودی محدود، و نوشیدن جام می‌بیخودی، و فناء فی الله و بقاء بالله است؛ و مقدمهٔ آن، فناء افعال و صفات آدمی در افعال و صفات حق.

این است آن بی‌اختیاری که در نظر مولانا و عرفا می‌توان برای آدمی تصوّر کرد؛ و دستیابی به آن، او را به جایی می‌رساند که به بالاترین مرتبهٔ کمال عروج می‌کند و در قرب فرائض، دست و چشم او دست و چشم حق شود و قول و فعل او عین قول و فعل حق گردد؛ و در قرب نوافل، حق چشم و گوش او می‌شود.

تفسیر حدیث من کنت مولاه

از قول یکی از مشرّعان مخالف عرفان، این ایراد به مولانا مطرح شد که: ولایتش قوی نبوده و در این بیت: گفت هر کو را منم مولی و دوست

ابن عَمّ من علی، مولای اوست
که به حدیث «من کُنتَ مولاهُ، فعَلِیْ مولاه» اشاره کرده، به پیروی از سَنَنان، کلمهٔ مولا را به معنی دوست گرفته است؛ در حالی که به اعتقاد شیعه، این کلمه به معنی خلیفه‌است.

استاد گفتند: خیلی عجیب است که این آقا، از سر ضدیّت با مولانا، شعر او را به صورت نیمه‌کاره نقل

کرده؛ زیرا مولانا در بیتی که به دنبال این بیت آورده، با توجه به یکی از معانی مولی در لغت (آزادکننده)، معنای بسیار لطیفی برای این کلمه ذکر کرده که به اعتبار جنبهٔ یلی الخلقی، از خلیفه نیز دلنشین تر است. می‌گوید:

کیست مولوی؟ آن‌که آزادت کند

ببند رِقَعت ز پایبت برکند
ای گروه مؤمنان، شادی کنید

همچو سرو و سوسن آزادی کنبد
مقصود مولانا آن است که پیامبر(ص) و امام علی(ع) آزادکنندهٔ مؤمنانند و ایشان را از بندهایی که شیاطین انسی و جَنّی و نفسِ امّاره بر دست و پای جسم و جان و عقل آنان می‌نهند، آزاد می‌نمایند؛ چنان‌که در قرآن کریم از نقش پیامبر(ص) چنین یاد شده است: «و یضع عنهم اصرهم و الاغلال الّتی کانت علیهم: آنان را از بارهای سنگین و غل و بندهایی که گرفتار آنند، برهاند.» و این به یک اعتبار، بزرگترین کاری است که «خلیفهٔ پیامبر» و «دوست» در حق کسی انجام می‌دهد. پس ذکر کلمهٔ دوست در بیت قبل، به معنی آن نیست که مولانا از کلمهٔ «مولوی» فقط یک دوستی معمولی را فهمیده‌است.

به علاوه، منتقد مشرّع دقت نکرده است که مولانا جلال‌الدین ـ پس از نقل متن حدیث شریف ـ بر پیشانی ابیات یاد شده، می‌نویسد: «تا منافقان طعنه زدن که بس نبودش که ما مطیع و چاکری نمودیم او را؛ چاکری کودکی خلم آلودمان هم می‌فرماید؟» و این گواه آن است که به عقیدهٔ مولانا، مفهوم حدیث، لزوم اطاعت از امام علی(ع) بوده و به همین دلیل، از نخستین روزی که پیامبر(ص) مقامات بلند امام علی(ع) را گوشزد همگان کرده، منافقان در مقام اعتراض و طعنه فرآمدند که پیامبر(ص) اطاعت از خودش را کافی ندانسته و از ما می‌خواهد که از علی(ع) نیز اطاعت کنیم. و به هر حال این عنوان نیز که مولانا بر پیشانی ابیات مزبور نهاده، با آنچه منتقد مشرّع از کلمهٔ مولی فهمیده (دوستی ساده) سازگار نیست.

کسی روایت کرد که: ملا محمدطاهر قمی و به تبع او آقای مشرّعی که پیشتر ذکر خیرش گذشت، به مولوی اعتراض کرده‌اند که چرا گفته:

ابلهان تعظیم مسجد می‌کنند
در حقیقت اهلل دل جدِ می‌کنند
آن مجازاست، این حقیقت‌ای خزان
نیست مسجد جز درون سروران
مسجدی کان الدرون اولیاست
سجده‌گاه جمله‌است آنجاخداست
ملامحمدطاهر می‌نویسد:

«بدان‌که از این کلام، کفر صاحبش از دو جهت لازم می‌آید: یکی آنکه دل اهل خاتقاه را منزل خدا و سجده‌گاه خلق دانسته؛ و دیگر آنکه،استخفاف به حرمت

مساجد، که نزد خدا به غایت محترم است، رسانیده؛ و احادیث اهل بیت در بیان فضل مساجد بسیار است.» و پس از ذکر چند حدیث می‌نویسد: «مساجد را پیش خدا حرمتی است به‌غایت عظیم. پس هر که حرمتش را نگاه ندارد، از بی‌دینان و گمراهان خواهد بود.»

آقای مشرّع هم می‌نویسد:

حکیم الهی قمشه‌ای به قلم استاد اکبر ثبوت چه فرّخ طال‌عند...

«ما می‌بینیم صوفیه مساجد را رها کرده، پناه به خانقاه می‌آورند و به جای احترام و تقدیس خانهٔ خدا، به ملحد و سستایش خانقاه ـ یعنی یادگار راهب‌ها و دیرنشینان نصاریـ پرداخته‌اند؛ چنان‌که مولای آنها در کتاب مثنوی، مسجد را مسخره می‌کند و نمازگزاران را خران می‌نامد. و مسجد حقیقی را درون اقطاب صوفیه و مرائشـ طاماتی و به اصطلاح آنها «اولیا» می‌داند و می‌گوید: خدا را در دل مرشد بجوید نه در مسجد؛ ابلهان تعظیم مسجد...»

در پاسخ این مدّعیات، استاد الهی گفتند:

سبحان‌الله! مولانا در دفتر دوم مثنوی، اشارهای کوتاه به مسجد ضرار دارد ـ که منافقان برای مقاصد شوم خود و ضربه زدن به پیامبر(ص) ساختند و به دستور آن‌حضرت ویران شد ـ و در دنباله، ابیاتی در نکویش اعمال عیب‌جویان و آدمکشان و کسانی که نعمت وجود انبیا را کفران می‌کنند سروده و چنانکه شیوهٔ اوست، حکایت در حکایت آورده و سرانجام به سراغ مساجدی می‌رود که با اهدافی همچون اهداف منافقان در ساختن مسجد ضرار ساخته می‌شود؛ و

جنگل زندگی گم می‌کند با بالا رفتن از درخت برای مدت کوتاهی دنیا و مشکلاتش را فراموش می‌کند، «در سایهٔ ابر» نسیمی دفتر شعرش را گشوده می‌یابد و در «هرگ مزدور» فراست تابلوی زیبایی از شب در برابر دیدس خواننده قرار می‌دهد که در آن «یک پاره ماه، در مغرب» فرو می‌افتد:

یک پاره ماه در مغرب فرو می‌افتاد
و آسمان را سراسر با خود به سوی کوه‌ها فرو می‌کشید
نور ماه به نرمی بر دامانش می‌ریخت، آن را می‌دید

و پیشبند خود را در برابر آن می‌گسترَد. دست خود را به میان نیلوفرهای شبنم خورده‌ای که چون تارهای چنگ از کنار باغ تا لبهٔ پام کشیده شده بود، فرو برد. گویی از آن تارها، به خاموشی، رفتی بیرون می‌کشید، که در آن شب، در او که بر کنارش نشسته بود، رسوخ می‌کرد.

زبانی که فراست در سروده‌هایش به کار می‌برد زبان سادهٔ روستایی است و به همانگونه است که

آینه

می‌گوید: «بله‌ان تعظیم مسجد می‌کنند...» آنگاه مفتریان، پیوند این ابیات را با حکایات و سروده‌های قبلی ندیده گرفته و آن را به گونه‌ای می‌آورند که گویی مولانا ابتدا به ساکن، در مقام تخطئهٔ مسجدسازی بوده است.

به علاوه باید به این تکفیرکنندگان یادآور شد که: حفظٔ شیئا و غایت عنک اشیاء (چیزی را از بر کردی

ـ امام باقر(ع) و امام

صادق(ع) فرموده‌اند: «حرمت انسان مؤمن از کعبه بیشتر است.»

ـ امام صادق(ع) فرمود: «به خدا قسم حق مؤمن از حق کعبه بزرگتر است.»

ـ نیز مجلسی به این روایت اشاره می‌کند که: «قلب انسان مؤمن، عرش خدای رحمان است.»

با این مقدّمات، اگر مولوی به کسانی که هم مسجد می‌سازند و هم اولیای خدا را می‌آزارند، بگوید: «جایگاه اولیا از مسجد والاتر است و مسجد قلب و درون اولیاست»، گناهی نکرده است؛ اما اینکه ملای اخباری مذهب و ضدّ عرفان قمی، تعبیر «درون سروران» را «دل اهل خانقاه» معنی کرده و بر پایهٔ این تفسیر «من درآوردم»، حکم به کفر مولوی داده، با هیچ معیاری جور درمی‌آید و ملایم‌ترین پاسخی که به این برخورد او می‌توان داد، این است که: جوی بر اثر کینه و عداوت شدید با مولوی، چنان در کورهٔ خشم و بدبینی افتاده که حتی معنای ظاهری کلمات را به‌درستی نتوانسته بفهمد و برای آنها معنای‌ای نادرست عرضه کرده است. این که از ملا محمدطاهر.

در مورد آن آقای مشرّع نیز باید توجه داشت که ایشان به دلیلی که ناگفتن آن اولی است، خود را ناگزیر می‌بیند که بدون هیچ تأمل و اندیشه‌ای، هر چه به قلمش می‌آید، در تخطئهٔ عرفا و صوفیه از جمله مولوی بگوید و بروایی از نادرستی آن نداشته باشد؛ چنان‌که این سه بیت را ملحد و مستندلی بر ضدیّت مولانا با کسانی که مسجد بنا می‌کنند، قلمداد کرده و هیچ نیندیشیده که با چشم‌پوشی از آنچه در پاسخ ملای اخباری مسلک می‌گفتیم، مولوی در این سه بیت، به خلفا و شاهان و درباریان و صاحبان مناصب حکومتی و توانگرانی طعنه می‌زند که بانیان مساجد بزرگ، غالباً از ایشان بوده‌اند؛ و از یک طرف مساجد باشکوه بنا می‌کرده‌اند و از طرف دیگر در آزار ائمه و اولیا و اهل حق کوشا بوده‌اند؛ چنان‌که عمروعاص اولین مسجدجامع بزرگ را در مصر بنا کرد؛ و ولید بن عبدالملک اموی پس از تخریب کلیسای معروف در دمشق، مسجد جامع اموی را بنیاد نهاد؛ و منصور عباسی در بغداد مسجدجامع ساخت؛ و متوکل عباسی برای ساختن مسجد جامع سامرا بیش از ۳۰۰ هزار دینار طلا هزینه کرد... و آنکه مگر عیبی دارد که کسی از حرمت این بنا (خانهٔ کعبه) بیشتر است.» امام فرمود:

منصور و متوکل مسجد می‌سازند و در آزار ائمه و اولیای خدا اهتمام دارند، و نمی‌دانند که مسجد حقیقی درون ائمه و اولیاست و...؟ کدام خرده‌مندی این سخن را به معنی مخالفت با تعبیر و بنای مساجد و دشمنی با مسجد می‌گیرد و آن را بر سر گوینده‌اش می‌گوید؟ آیا این بیت عربی که علما به عنوان مرثیه می‌خوانند: یعظّمون لله اعسواد منبره

و تحت منبره ایناؤه وضعوا
که اعتراض به تعظیم چوپهای منبر رسول(ص) و در همان حال آزار فرزندان رسول(ص) است، هیچ عاقلی را به این فکر می‌اندازد که شاعر خواسته به منبر پیامبر(ص) اهانت کند؟ و آیا این شعر فارسی که روضه‌خوان‌هایی خوانند:

«پس» کنند حرز و به «طه» کشند تیغ
قرآن کنند حفظ و امام زمان کشند
به معنی اهانت به سورهٔ یس و نهی از حفظ قرآن است؟ و آیا این بیت از فقیه و اصولی بزرگ، شیخ محمدحسین اصفهانی، مضمون همان دوسه بیت مثنوی ـ و بلکه مضمونی تندتر از آن ـ را منعکس نمی‌کند: از خانهٔ کعبه چه می‌طلبی؟

ای از تسو خرابی خانهٔ دل!
جَلَّ‌الاه!
استاد الهی افزودند: ثانیاً اگر آن آقای مشرّع نیم‌نگاهی به سراج‌السّالکین می‌انداخت، ملاحظه می‌کرد که ملا محسن فیض ـ مفسّر و محدّث و فقیه بزرگ شیعه ـ در گزیدهٔ خود از بهترین ابیات مثنوی، ابیات یاد شده را نیز آورده و بر پیشانی آن، این عنوان را نهاده: «فی انّ العائمهٔ یعظّمون الظواهر و یؤذون البواطن» و چون فیض ـ برخلاف منتقد مشرّع و سلف قمی او ـ با زبان مولانا آشنا بوده، به جای بوی کفر و استهزا به مساجد، از آنها بوی حکمت و معرفت شنیده است.

همچنین اگر ایشان نگاهی سرسری به یکی از دیوان‌های علمای بزرگی که شاعر هم‌بوده‌اند می‌افکند، باالعین والعیان می‌دید که آنچه آنان در مقام شاعری دربارهٔ مقدّسات گفته‌اند، خیلی تندتر از سخن مولوی دربارهٔ مسجد است؛ و هر توجیهی که آقای مشرّع برای اشعار آنان دارد، من همان را برای او سه بیت مولوی عرضه می‌کنم. از باب مثال می‌برسم که آن آقا برای این ابیات شیخ نبهای، فقیه بزرگ، چه توجیهی دارد: یارب، چه‌فخرِ خط‌العندنان‌که در بازار عشق

دری خریدند و غم دنیا و دین بفروختند
چون رشت‌ایمان من بگسستند باندن‌ال‌کفر
یک‌رشته از زینار خود بر خرم‌قن من دوختند
دی مفتیان شهر را تعلیم کردم مسأله
و امروز اهل مکیکه رندلی ز من آموختند
در گوش اهل مدرسه، یارب «های» دی چه گفت
کامروز آن بیچارگان اوراق خود را سوختند
ادامه دارد

تنها برای بیرون آوردن برگ‌ها، درنگ خواهیم کرد،
(و شاید منتظر بمانم تا صاف شدن آب را نیز تماشاکنم):
زود باز خواهیم گشت ـ تو هم بیا.
می‌روم تا گوسالهٔ نوزاد را
که در کنار مادرش ایستاده است بیاروم ـ چنان کوچک است که هنگامی که مادر زبان بر تن او می‌کشد، بر پای می‌لرزد.
زود باز خواهیم گشت ـ تو هم بیا.
در «راهی که اختیار نکردم» فراست جنگلی را برای ما ترسیم می‌کند که در آن شاعری بر سر یک دو راهی ایستاده‌است. تدلش می‌خواهد هر دو راه را در و نوردد و حتی به خود می‌گوید نخست یکی از دو راه را برخواهد گزید و پس از رهروی در آن باز خواهد گشت تا راه دوم را ببیماید ولی از سوی دیگر می‌داند که این کار امکان‌پذیر نیست. اگر با دید انتقادی به این شعر نگاه کنیم خواهیم دید که در آن واژهٔ «راه» معنای نمادین دارد و منظور شاعر از آن، راه زندگی است.

شعر خود، جنبه‌ای نمادین به آن می‌بخشد. درست است که راوی شعر، خود شاعر است و می‌دانیم که فراست مدتها کشاورز بوده و در این شعر می‌خواهد کارهای مربوط به کشاورزی و دامداری مانند پاکیزه کردن چشمه‌سار، بیرون آوردن برگ‌ها و آوردن گوسالهٔ نوزاد را انجام دهد و ضمن این کار «تو» را هم دعوت می‌کند که به او پیوندد ولی این دعوت فقط دعوت یک کشاورز از مهمانش یا همسرش نیست بلکه دعوتی است که شاعر از خواننده می‌کند تا دیگر شعرهای مجموعه‌اش را هم بخواند. اما اگر این شعر در آغاز کتاب نباشد در این صورت بار معنایی نمادین آن از بین می‌رود. نوع کارهایی که باید در مزرعه انجام گیرد، صورت نمادین درونمایهٔ شعرهایش را که اغلب دربارهٔ زندگی روستایی در ایالت نیوانگلند است به ما القاء می‌کند.

می‌روم که چشمه‌سار چراگاه را پاکیزه کنم،

لوح

در کوچه باغ اندیشه- ۳۸

تصورها با ما چه می‌کنند

شکست می‌خورد و سپس تصورش، به دست خودش و در خودش تصدیق می‌گردد.
*

شکست نخوریم. برای شکست نخوردن کافی است اجازه ندهیم تصوراتمان ما را به شکست بکشاند
*

اجازه ندهیم تصوراتمان با الفبایی از شکست و تلخی و اندوهی و حرمان، تصدیقات ما را به نابودی بکشند
*

دندان درد شما زمانی شروع می‌شود که ناراحت هستید. همه درها چنین اند. کافی است ناراحت شوید. ناراحتی ضعف را در شما قوی می‌کند تا لشکر درد و غم بر شما بتازند.
*

تلاش جهان، تلاش غرب، تلاش شرق، تلاش کشورتان، تلاش شهرتان، تلاش محل کار، تلاش خانه، تلاش دشمن و دوست، در یک کلام تلاش همه بر این است که نگذارند شما خوب و راحت زندگی کنید . با این وجود، شما سعی کنید خوب و آرام زندگی کنید.
*

تصور یا تخیل یا تفکر شبانگاهی شما خواب شما را به هم می‌زند و خواب به هم ریخته شبانگاهی شما روز شما را خراب می‌کند. این وصف عمومی زندگی است. تصورات شما سرچشمه زندگی شماست و زندگی از سرچشمه خراب یا درست می‌شود.
*

در ناعارف بودن یک عارف همین بس که ضد عقل باشد. عارف حقیقی به مرتبت عقل بیش از دیگران وقوف پیدا می‌کند.
*

کسی که جوشش ذهنی نداشته باشد، نمی‌تواند جوشش روحی داشته باشد. رودهایی که در روح جاری می‌شود، سرچشمه ای غیر از ذهن ندارد.

تلخ ترین شعر جهان «فقر» است، با مادرانی ملول و کودکانی گرسنه و گونه هایی خیس. شاعر این شعر فقیران نیستند، ثروتمندانند.
*

از کتاب شادی به کتاب رنج و از کتاب زندگی به کتاب مرگ منتقل می‌شویم. کتابها ما را در بر گرفته اند تا روزی که در کنار فراموش شدگان در کتاب فراموشی جا بگیریم.
*

جهان کسی که نه فقر و ظلم تحریکش می‌کند و نه ظنین وجدان بیدارش می‌کند، پایان یافته است، هرچند راه برود و سخن بگوید.
کریم فیضی

در جامعه ناآزاد همه راه‌ها بسته است، جز راه جهنم. جامعه ای که آزادی نداشته باشد، بویی از بهشت نمی برد چون بهشت حاصل و نتیجه آزادی است.
*

جهنم جایی است که در آن آزادی نیست. فرق بهشت و جهنم در بود و نبود آزادی است، نه امنیت.

گرفتن آزادی از مردم به بهانه امنیت، درست مثل این است که به بهانه حنجره، تنفس را قطع کنیم و اجازه ندهیم کسی نفس بکشد!
*

احساس فریب خوردن اصلی ترین عامل بد اخلاقی و بی اخلاقی است. در این قبیل موارد، بیش از اینکه شخص بد اخلاق مقصر باشد، فریبکاران مقصر ند که با وعده بهشت اشخاص را به جهنم تبدیل کرده اند.

اشخاصی که با وعده بهشت انسانها را فریب داده اند، غیر از تبدیل زمین به جهنم، انسان را نیز تبدیل به جهنم می‌کنند. بهشت آنها جهنم در جهنم است.
*

آنچه در رگهای انسان جاری است، خون نیست، اندیشه و فکر و خیال است. این خیال شما و فکر شماست که خون شما را راه می‌برد. این تصورات ذهنی ماست که به ما شکل می‌دهد.
*

اغراق نیست اگر بگویم رنگ خون شما را ذهنیات شما تعیین می‌کند.

جامعه ای که آزادی نداشته باشد، شعبه ای از جهنم است، هرچند که در آن بهشت تبلیغ شود. بهشت اثر آزادی و بلکه خود آزادی است.
*

برای اینکه تصویری از کاری که تصورها با ما چه می‌کنند داشته باشیم، باید رگباری از آتش را تصور کنیم زمانی که به روی یک انسان گشوده می‌شود. رگبار انسان را سوراخ سوراخ می‌کند، در صورتی که دستی روی ماشه آن برود و آن را برای لحظاتی کوتاه بچکاند. تصورات نیز چنین حالتی دارند. هر تصویری که وارد مغز می‌شود و در ذهن جا خوش می‌کند، درست مثل رگباری است که به روی اعضا و جوارح و قلب و چشم و سر و صورت ما شلیک می‌شود.

تصورات ما شلیک های بی امان مغز به قلب موجودیت ماست. با هر شلیکی، دچار آسیبی می شویم. در صورتی که گلوله به ما اصابت نکند، دست کم دچار ترس می شویم و صدای غرش و صغیر گلوله ما را دچار خوف و وحشت می‌کند. این کمترین آسیب یک گلوله شلیک شده است. اما در صورتی که از گلوله های شلیک شده، یک یا چند گلوله به هدف اصابت کند که ما هستیم و تن و روان ما، بی تردید بسته به جای اصابت و نوع و عمق اصابت، دچار زخم و جراحت شده، دچار خونریزی درونی و داخلی خواهیم شد.

حقیقت این است که اضطرابها، کوچک یا بزرگ، خون ریزی های ذهن ما و روح ماست که در درون می ماند، عفونت می‌کند و به زخم تبدیل می‌شود. اضطراب ها از بیرون نمی آیند، بلکه از درون می جوشند. اضطراب ها، با تصورات می آیند. هر تصور تلخی که می کنیم، در تصور ما لانه می‌کند و سپس با بزرگ شدن، مبدل به «افسردگی» می‌شود و آنگاه تصدیقات و احکام جزئی و کلی ما را می‌سازد. آری، هرکس که شکست می‌خورد، از تصورش

یک بار هم دو کلاس را یکی کرده بودم. علت این پیشرفت سریع توأم با سربلندی و پاداش را معلمانم، به خصوص آقای باقرخان معلم زبان فرانسه، هوش و حافظه سرشار من می دانستند و نظر خود را در مواقع رسمی و غیررسمی مکرر بر زبان می آوردند. ولی به اعتقاد خودم علت اصلی و واقعی پیروزمندیم عشق سرشاری بود که به تحصیل و چیز یاد گرفتن داشتم و علاقه‌ای بود که به پیش گرفتن از دیگران در خود احساس می کردم.

این حس برتری جویی گویا از روزی که «خوشگل ترین» به شمار رفته بودم و رقابتی که با محمود آقا پیدا کرده بودم و در من ریشه گیر شده بود و در جریان زندگی پیوسته از آن آثاری به ظهور می پیوست.

مدرسه سیاسی

امتحانات آخر سال داشت به پایان می رسید. آقای باقرخان معلم فرانسه گفت به شما تبریک می گویم؛ از من عالی ترین نمره را گرفته‌ای. راستی حالا که از این جا فارغ التحصیل شده‌ای به کجا خواهی رفت، به دارالفنون یا به مدرسه سیاسی؟ گفتم نمی دانم. گفت من توصیه می کنم به مدرسه سیاسی بروی. مدرسه بسیار خوبی است. دوره اش پنج سال است. پس از تمام کردن آن فوراً عضو وزارت خارجه می شوی، یعنی شغلی بسیار آبرومند خواهی داشت. گفتم به چشم، اطاعت می کنم.

در آن زمان تنها مدارس جدیدی که کلاس های متوسطه کامل و فوق متوسطه داشتند، منحصر بودند به مدرسه دارالفنون سابق و مدرسه سیاسی سابق. پس از تحقیق دانستم که مدرسه سیاسی چنان که آقای باقرخان گفته بود دوره اش پنج سال است. سه سال اول دوره دوم متوسطه محسوب می شد و دو سال آخر دوره عالی. بعدها بر این دوره یک سال اضافه کردند و دانشنامه آن معادل لیسانس شناخته شد.

گفتگویی را که با آقای باقرخان داشته بودم و توصیه او را به اطلاع برادرم احمد و مادرم رساندم. برادر ارشدم غلامرضا دو سال بود که مرحوم شده بود. برادر و مادر نظر باقرخان را پسندیدند. مادر گفت حالا باید پدر را راضی کرد. او می خواهد علی اکبر را به مدرسه مروی بگذارد. احمد گفت اشکالی ندارد.

در این مورد از استاد خودم جناب سرتیپ - میرزا عبدالرزاق خان - استمداد خواهیم کرد. او خودش معلم ریاضیات مدرسه سیاسی است و پدر به پیروی از آقا شیخ محمدحسین پیش نماز به او اعتقاد پیدا کرده است. روزی به بهانه سپاسگزاری از این که من در مدرسه جناب سرتیپ تحصیلات ابتدایی و مقدماتی را به پایان رسانیده‌ام، احمد از طرف پدرمان او را برای صرف ناهار به منزل دعوت کرد. همین دعوت را از آقا شیخ محمدحسین هم به عمل آورد. آن‌ها را البته قبلاً در جریان امر قرار داده و پشتیبانی آن‌ها را جلب کرده بود.

در تمام مدتی که این چهار نفر - جناب سرتیپ، آقا شیخ محمدحسین و پدرم و برادرم - سر سفره نشسته و صرف غذا می کردند، من پشت در اطاق مجاور به گوش ایستاده و دزدانه به حرف های آن‌ها گوش می دادم، یعنی

«استراق سمع» می کردم. ولی چنان که معمول آن روزگاران بود سر سفره تقریباً هیچ سخنی رد و بدل نشد. پس از آن که سفره جمع شد و با آفتابه لگن دست‌ها شسته شد و آقا شیخ محمدحسین پک‌ها را به قلیان می زد و سر صحبت باز شده بود، برادرم احمد خطاب به جناب سرتیپ چنین گفت: «اجازه می خواهم مراتب سپاسگزاری و حق شناسی این خانواده را به عرض جنابعالی برسانم...» جناب سرتیپ کلام احمد را قطع کرد

نفسی راحت کشیدم و گوش را از پشت در برداشته دویدم از اطاق بیرون تا مژده را به مادر بدهم که پایم به میز کوچکی که وسط اطاق بود گرفت و نقش زمین شدم. برادرم با عجله در اطاق را باز کرد ببیند این صدای عجیب از چه بوده است که با شگفتی مرا که به زحمت داشتم از زمین برمی خواستم دید و حدس زد در آنجا چه می کرده‌ام، زیرا گوشم را ملایم کشید و گفت: «استراق سمع کار خوبی نیست؟»

خاطرات دکتر سیاسی

مدرسه سیاسی

همین که پدرم با میهمان‌ها از خانه بیرون رفتند، احمد به اطاق من آمد و گفت: تو لابد همه صحبت‌ها را شنیده‌ای و میدانی که می توانی به مدرسه سیاسی بروی. البته به شرط آن که در امتحان ورودی آنجا پذیرفته شوی. اما این را هم از من داشته باش که هیچ کاری دزدانه خوب نیست. دزدانه گوش دادن، دزدانه نگاه کردن... اخلاقاً ناپسندیده هستند.

کارنامه مدرسه خود را که حاوی نمره‌های آخرین امتحانات آنجا بود، تسلیم دفتر مدرسه سیاسی کردم و پس از مختصر امتحان و مصاحبه‌ای که از من به عمل آمد، در آن مدرسه پذیرفته شدم.

محل این مدرسه در آن زمان عمارت بزرگی بود در اول خیابان لاله‌زار نزدیک میدان توپخانه (بعدها میدان سپه). اطاق‌های متعدد داشت با تالاری بزرگ که دارای پنجره‌های عریض و طویل و شیشه‌های رنگارنگ معروف به «ارسی» بود. شاید به این مناسبت که از روسیه آمده یا اقتباس شده بود.

مدرسه سیاسی را - که بعدها مدرسه علوم سیاسی خوانده شد - میرزا حسن خان مشیرالدوله تأسیس کرده بود به این منظور که برای وزارت امور خارجه ایران اعضای (کادر) تحصیل کرده و آشنا به علوم سیاسی تربیت کند. ریاست مدرسه را هنگامی که من وارد آنجا شدم میرزا محمدعلی خان (بعدها ملقب به ذکاءالملک و نام خانوادگی فروغی) عهده‌دار بود و ضمناً درس تاریخ می داد. برادرش، میرزا ابوالحسن خان فروغی، نیز معلم تاریخ بود.

جناب سرتیپ میرزا عبدالرزاق خان مهندس، انتظام‌الملک، منصورالملک (علی منصور)، مترجم‌الملک (قریب)، شمس‌العلماء (قریب)، فاضل خلخالی (پیش از باب شدن نام فامیلی به رحمت ایزدی پیوسته بود)، ادیب‌السلطنه (سمیعی)، میرزاهدی آشتیانی (دهقان)، مسیو عباسقلی خان (قریب) و دکتر ولی‌الله خان (نصر) که بعد از ذکاءالملک رئیس مدرسه شد، از جمله معلمان دیگر ما بودند.

فاصله خانه ما با مدرسه سیاسی خیلی زیاد بود. ما یک سال بود تغییر منزل داده از خانه اجاره‌ای آقامیرزا حسن به خانه شخصی خود منتقل شده بودیم. زمین این خانه را سال‌های پیش پدرم خریده بود ولی ساختمان آن نظر به مضیقه مالی دو سه سال طول کشید تا به پایان برسد و قابل سکونت شود. محلش در خیابان جنوبی میدان دروازه قزوین، موسوم به خیابان قوام‌الدوله بود.

رفتن از میدان دروازه قزوین تا میدان توپخانه کاری آسان نبود. در تهران وسایط نقلیه در آن زمان عبارت بودند از الاغ و اسب و قاطر و در دو سه خیابان واگن‌های اسبی و معدودی درشکه. چند عدد کالسکه هم دیده می شدند که تعلق داشتند به معدودی از شخصیت‌های متعین. بلیط واگن برای هر خط سیصد دینار یا شش شاهی بود (در آن زمان یک ریال که یک قران خوانده می شد، یک هزار دینار یا بیست شاهی بود). درشکه کرایه‌ای را که کرایه‌اش برای هر کورس دو قران (دو ریال) بود، مردم بیشتر برای تفریح یا خودنمایی سوار می شدند.

واگن اطاقکی بود به طول تقریباً شش متر و عرض دو متر و نیم که روی چرخ‌های آهنین قرار داشت و با دو اسب روی خط آهن حرکت می کرد. این اطاقک سه قسمت داشت که با دو دیواره سراسری از هم جدا می شدند. قسمت‌های جلو و عقب که نسبتاً وسیع تر بودند به آقایان اختصاص داشت و قسمت وسط که بسیار باریک و تاریک بود از آن خانم‌ها بود. زن‌ها و دخترها با این که سرتا پا زیر چادر معمولاً سیاه خود را پوشانده بودند و نقاب یا روبند بر چهره داشتند، لازم بود از مردها جدا باشند و خود را از آن‌ها به دور نگاه دارند.

خط‌های آهن مخصوص واگن‌های اسبی چهار رشته یا چهار خط بودند. یک خط از میدان دروازه قزوین به چهارراه حسن آباد و از آنجا تا میدان توپخانه. خط دیگر از این میدان در امتداد خیابان ناصریه (ناصرخسرو) تا بازار و سبزه میدان. خط سوم از میدان توپخانه در امتداد خیابان چراغ‌برق (امیرکبیر) و خیابان ری تا ایستگاه ماشین دودی یعنی ایستگاه ترنی که از آخر خیابان ری مسافران را می برد به شاهزاده عبدالعظیم (شهری). طول این راه هشت کیلومتر بود و این تنها خط آهنی بود که ایران داشت و آن را بلژیکی‌ها ساخته بودند.

ترن چون بدون اسب بود و دود می کرد، همه آن را «ماشین دودی» می خواندند و مسافرت با آن یکی از بزرگ‌ترین تفریحات به شمار می رفت. بعدها خط آهن واگون اسبی را از چهارراه حسن آباد به طرف مشرق تا مدرسه نظام (دانشکده افسری) امتداد دادند.

من برای رفتن به مدرسه سیاسی از خط واگن میدان دروازه قزوین - میدان توپخانه استفاده می کردم. میرزا محمدعلی خان ذکاءالملک (فروغی) که خانه‌اش در پایین خیابان امیری به بود و دوست او اسدالله میرزا (شهاب‌الدوله) که در پایین شهر در خیابان دروازه گمرک سکونت داشت نیز واگن همین خط را سوار می شدند. بسیار اتفاق می افتاد که خود را با آن‌ها سوار یک واگن می یافتم.

در این حال اگر نشسته بودم به احترام آن‌ها از جای برمی خاستم و تمام راه را - ولو با بودن جای خالی روی دو ردیف نیمکت‌ها - سرپا می ایستادم و این امر به نظر طبیعی می آمد و آن‌ها هیچ گاه تعارف نمی کردند که بنشینم. میرزا محمدعلی خان و اسدالله میرزا با سبیل های بلندی که داشتند در نظر من که تازه وارد چهاردهمین بهار عمر می شدم مردانی سالخورده و موقر جلوه می کردند.

داستان

فضای سرخوش تلازه

گزیده‌ای از رمان «خواب و بیدار» اثر فریده گلبو-۴

پس از دو روز از کار نوشتن فارغ شد. روز سوم به مادرش گفت، بقیه حمام او را آماده کند. به حمامی که در همان ساختمان میان همه مستأجران، مشترک و همان روز نوبت هفتگی خانواده آن‌ها برای استفاده از حمام بود رفت و بعد از استحمام، کنار مادر بشقابی غذای گرم خورد. سپس لباسی را که به نسبت از لباس‌های دیگرش نوتر و تمیزتر بود پوشید.

یادداشت‌هایش را در کیفی که با خود به سرکار می‌برد و می‌آورد جای داد و مرتب و تا حد امکان آراسته از مادر خداحافظی کرد و به قصد رفتن به مطب دکتر پژمان از خانه خارج شد. نشانی مطب را خود دکتر در همان روز، در آن ملاقات سه نفره به او داده بود.

ترجیح داد به جای آن‌که به وسیله علی اقتداری از عمومی او وقت بگیرد و دکتر اقتداری او را نزد دکتر پژمان ببرد، برای خاتمه دادن به آن ناآرامی و بی‌تابی بی‌وقته، خودش کار را یک‌سره کند. یا دکتر پژمان با خوش‌رویی و حتی با اصرار مرتبه قبل می‌پذیرفتش و یا به گونه دیگری که به هیچ‌روی برایش قابل گمانه‌زنی نبود با او روبه‌رو می‌شد.

به خاطر آن‌که خسته نشود، سوار اتوبوس نشد، تاکسی گرفت و پس از طی مسیری طولانی به اجبار تاکسی عوض کرد. حالی داشت که انگار حساس‌ترین لحظات عمرش را می‌گذراند. از خود می‌پرسید: محصلی که در حال گرفتن جواب کنکور خویش است، بیمار مشکوکی که می‌خواهد نتیجه آزمایش خود را از آزمایشگاه بگیرد، جوان عاشقی که می‌رود تا از نظر والدین معشوق برای ازدواجش با دختر آن‌ها آگاه شود، متهمی که برای شنیدن رأی نهایی دادگاه سراپا ایستاده است، و مواردی از این قبیل، در مقایسه با حال فعلی من آیا هیجان آزاردهنده‌تری را احساس می‌کنند؟! و به خود پاسخ می‌داد: «شاید آری. شاید جنس هیجان آنان موزی‌تر باشد.»

اما در عین حال، امواج ناآرام و خروشان اضطراب و ترس، جسم و روان او را طوری در احاطه خود داشت که هر لحظه درونش را متلاطم و متلاطم‌تر می‌کرد.

سرانجام در ساعتی که می‌دانست دکتر در مطب حضور دارد به آن‌جا رسید. با وجود تخمین مبالغه‌آمیزی که زده بود، باز هم فضای مطب، بزرگ‌تر، پیراسته‌تر و خوش‌نماتر از حد انتظاری که داشت به نظرش آمد و او را مرعوب‌تر از آن‌چه بود ساخت.

منشی دکتر که دختر جوان سرزنده‌ای می‌نمود از او پرسید: وقت قبلی دارید؟ بهروز کمی این پا و آن پا کرد و دست آخر در حالی که سعی داشت پریشانی و آشفتگی درونش از چشم دختر مخفی بماند گفت:

من با دکتر کار دیگری دارم. به ایشان بفرمایید بهروز به معرفی دکتر اقتداری آمده است.

دختر جوان به اتاق معاینه رفت و پس از مدتی کمتر از یک دقیقه بازگشت و خبر آورد: شما می‌توانید نزد دکتر بروید.

سر تکان داد و افزود: خوشبختانه هنوز اولین مریض ما نیامده است.

بهروز با هیجانی خاموش قدم به درون اتاق نهاد.

دکتر پژمان پیشاپیش از جای بلند شده، منتظر ورود او پشت میزش ایستاده بود و چون بهروز وارد شد و محبوبانه سلام کرد، با رویی گشاده که به جوان امید و اعتماد بخشید از او استقبال کرد.

هنوز قدری سراسیمه بود. نمی‌دانست برای شروع صحبت چه بگوید. انتظار داشت دکتر در آمدن او همه حرف‌های لازم را بی‌نیاز به گفتن بخواند، بداند و او را از رنج توضیح رها سازد. اما به خاطر اضطرابی که داشت، نیروی تمرکز حواسش

پس نشسته بود. از این‌رو قدری زود هنگام و بی‌معنا در حالی که آخرین یادداشت‌هایش را از کیف بیرون آورده، روی میز دکتر می‌نهاد، عجلانه پرسید: به مادرم بگویم که برای مدتی به یک مأموریت اداری می‌روم؟!

دکتر پژمان لبخند زد. یادداشت‌ها را از روی میز برداشت. نگاهی به آن انداخت و پاسخ داد: دامنه رؤیاهایت بدجوری آدم را وسوسه می‌کند. امشب چه برنامه خوب و پر و پیمانی به من بخشیده‌ای. مطالعه تخیلاتی خلاق لذت‌بخش است. وقتی نوشته‌های قبلی‌ات را می‌خواندم، در هر بخش و در هر برگ آن به این فکر می‌کردم که تو وجودی سرشارتر، زنده‌تر و پنبه‌تر از دیگرانی. عنصری قوی‌تر از بقیه در تو هست و من در طلب امکان جستجو برای کشف آنم. کشف این‌که آیا کم و زیاد شدن بعضی از تراوشات و یا فعالیت‌های مغز فقط اختلال‌آفرین است و یا پیش می‌آید که در کنار آن اختلال امتیازی هم به شخص ببخشد. تو در ظاهر قادر نیستی مانند دیگران، سیر یک زندگی طبیعی را در محدوده تقدیر خودت تاب بیاوری اما آشکارا می‌بینم به مدد یک نیروی مرموز به جهاتی برتر از آنانی.

قدری مکث کرد و ضمن آن‌که بهروز را دعوت به نشستن می‌کرد و خود از نو پشت میز کارش می‌نشست، چرخشی در گفتارش پدید آورد: بهتر است به مادرت بگویی، کارم را در همین شهر عوض کرده‌ام و قرار است تا مدتی به‌طور شبانه‌روز در محل خدمت بمانم و در عوض حقوق بیشتری بگیرم. برای راحتی خیال مادرت بگو روزها کار می‌کنم و شب‌ها مثل همه مردم شهر می‌خوابم. فقط در خلوت شب، حضور یک کارمند مطمئن

در محل کار لازم است تا اگر به تصادف مسأله‌ای پیش آمد در آن‌جا حاضر باشد و مسئولان دیگر را خبر کند و تأکید کن از بدو تأسیس این شرکت-کارخانه-مؤسسه، نمی‌دانم، هر اسمی می‌خواهی به ابتکار خود روی محل کار ساختگی‌ات بگذار و بعد تأکید کن از بدو تأسیس آن هنوز در هیچ شبی، هیچ مسأله‌ای پیش نیامده است که وسواس مادرانه او به‌قدر ذره‌ای آسیب نبیند. نه نگران بی‌خوابی و زحمت مضاعف تو شود و نه بیمناک خطر احتمالی شب‌هایت.

لحنش جدی‌تر و در عین حال مهربان‌تر شد: بین عزیز دل، تو امروز با آمدنت به این‌جا در چشم من بزرگ‌ترین، بهترین و جایزترین تصمیم زندگی‌ات را گرفته‌ای. این گام تقدیر نیست. در واقع تیزبینی و تشخیص درست خودت تو را به راهی کشانده که کوفته و هموار است. باز و روشن است. بن‌بست و کور نیست.

از این لحاظ ما یعنی من و تو در عرصه زندگی یکدیگر حضوری فعال و اثرگذار داریم. دست‌کم خیال کن دوستی پیدا کرده‌ای و می‌توانی آزاد و بی‌مرز، و به هر طریق که موجب آرامش خاطرت می‌شود، با او رازدل بگویی. مسائل بسیاری هست که باید بین من و تو شکافته شود. عهد و پیمانی که از این ساعت میان ما بسته می‌شود، نیاز به پیمان‌نامه ندارد. نام آن داد و ستد نیست. داد و دهش است. از هر دو سو عطا و بخشش است. نه من دکان داری هستم که مانند کاسبان، با کاسب کاری در پی منفعتی بازاری باشم و نه خوشبختانه تو آن انسان کودن و کوردلی که شرافت چنین رابطه لطیف و گران‌قدری را درک نکنی.

سعی من بر آن است که تو خود واقعی‌ات را خالص از عوارض متعددی که احاطات کرده است پیدا کنی. در شروع کار به قول دکتر اقتداری فرض کن خواب‌هایت با رفاه سرشاری که از فردا به آن می‌رسی تعبیر شده است و شاید ضمن کار به این نتیجه رسیدی که همیشه رویا زیباتر و دل‌پذیرتر از واقعیت نیست.

به زمانی فکر کن که دیگر میان مرگ و زندگی، خواب و بیدار و واقعیت و رویا سرگردان و معلق نیستی. کاروانی رفته و آتشی هم از آن برجا نمانده است. پس از آن، رفته رفته و ذره ذره از رنج خلاصی می‌یابی. لبخند روز واقعی و آرامش شب واقعی را احساس می‌کنی. زنده بودن را قدر می‌شناسی و در کنار این‌ها آن چه با دراختیار گذاشتن خودت به من می‌بخشی، در چشم اهمیت چنان والا دارد که خیال کن مرا به یکی از آرزوهای بزرگ و بلند مدت زندگی‌ام رسانده‌ای. پس هر چه در این راه به تو بخشیده شود، متی بر دوش نمی‌گذارد، به عکس، این منم که تا پایان عمر سپاس‌گزار تو خواهم بود. لحن دکتر پژمان در عین آرامش، چنان شور نهانی در خود داشت که انگار مومنی در خلوت سرای خود، از نهایت ایمان پر خلوصش، برای یادآوری به خویشستن خویش سخن می‌گوید. و چنان نافذ و اثرگذار که بهروز احساس کرد کوله‌بار سنگینی از پشتش برداشته می‌شود. کوله‌باری که پشتش را می‌خراشید، خم می‌کرد و توانش را از او می‌ربود.

با لحن بغض‌آلودی که آشکار نبود از شغف یا تأثر و یا ترس مجهولی است، فقط توانست بپرسد: کار از چه زمانی شروع می‌شود؟

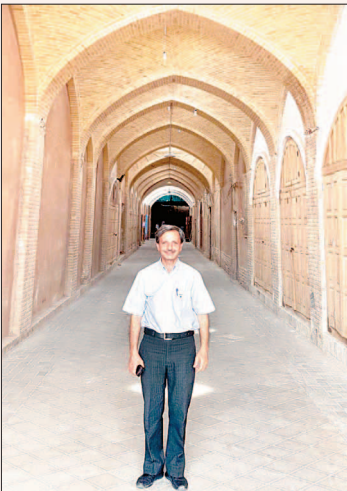
دکتر پژمان با شادمانی و رضایت سرتکان داد و گفت: فردا ساعت هشت و نیم صبح همین‌جا منتظرت هستم.

دقایقی پیش، منشی دکتر خبر داده بود که نخستین بیمار آمده است و بهروز باید اتاق دکتر را ترک می‌گفت تا فردا صبح با قدم‌گذاردن به آن اتاق، در حقیقت به فضای سرخوش تازه‌ای گام نهاد.

پایان

استاد رهبران:

خوشنویس معانگار

استاد محمود رهبران دیگر بار چون ستارگان پرفروغ آسمان کویر در سپهر هنر خوشنویسی ایران خوش درخشید. او در جشنواره ملی خوشنویسی محمد رسول الله که در ایام بعثت نبی اکرم (ص) در محل کتابخانه وزیری در جوارمسجد جامع یزد برگزار شد از میان ۵۰۰ اثری که به دبیرخانه این جشنواره ارسال شده و با داوری استادان بنامی همچون استاد غلامحسین امیرخانی، استاد یدالله کابلی، استاد محمد حیدری، استاد علی شیرازی، استاد احمد فلسفی، ...انتخاب شده بود در خط نستعلیق صدرنشین این جشنواره ملی گردید.

استاد رهبران همواره به طبعی ظریف، هنری بی‌بدیل و حسن سلوکی ستایش‌انگیز شناخته شده است و شاید از این رو بود که پس از این کامیابی او توانست شغف خود را پنهان دارم و او را که هنرمندی کم‌نظیر است به شادی نستایم. استاد رهبران سزاوار تکریم است چون آبروی هنر خوشنویسی است. طرائف رمزآلود و شورآفرین انحنای نستعلیق در آثار او ترجمان روح شیدایی است که با عشق به فرهنگ و هنر این سرزمین لایه‌های معنی‌بخش تاریخ و فرهنگ و تمدن دیرپای ایرانی ساسلامی را به جستجو نهشته است و او هنرمندی ادب‌دان و سخن‌شناس است و آن سان قدر این قیمتی در لفظ دری را می‌داند که هرگز به پای خوکان نیز در این درلفظ دری را و نه آن کلک خیال‌انگیزش.

محمود رهبران علاوه بر خوشنویسی بواسطه حضور قریب سه‌دهه تلاش علمی و هنری در گنجینه فاخر کتابخانه‌های آستان قدس و همچنین موهبت بر خورداری از دوستی و همسپویی با بزرگان هنر و ادب همچون استاد امیرخانی و اسلامی ندوشن و... با خرمن معارف بزرگان ادب فارسی نیز آشنایی خوبی بهم زده و خوشه چینی‌های فراوانی نموده به گونه‌ای که اکنون به درستی می‌توان او را هنرمندی خوش محضر و ادیب و نکته‌سنج یافت که کلام و بیان و نوشتار او مملو از نکته‌های بلیغ ادبی و شعر و حتی طنزهای معنی‌دار شنیدنی است.

خدمات ایشان به عنوان معلم خط نیز در انجمن خوشنویسان که هنرجویان فراوانی را علاوه بر فنون خوشنویسی متعلم ارزشهای درونی و اخلاقی استاد خویش نموده همواره محل حسن اشارت بسیاری هنرمندان و اهالی خوشنویسی بوده است.

استاد رهبران در نزاکت، ادب و داشتن سیمایی موقر و آراسته و ویژه در فروتنی مثال‌زدنی اشان زبانزد و بی‌نیاز از تعریف اند. در عین حال اصلی‌ترین صفت ایشان همان سرمایه درونی عشق به فرهنگ و هنر و ادبیات است.

علی اکبر جعفری ندوشن

امروز در تاریخ

اندوز امیر اتور چین باستان

«لیو بانگ» که به نام «گائو زو» امپراتور چین شده بود در ماه می سال ۱۹۸ پیش از میلاد ایران را به اتحاد با چین دعوت کرد. «گائو زو» در نامه خود که به اردوان سوم - چهارمین شاه ایران از دودمان اشکانی تسلیم شد پیش بینی کرده بود که اگر هم دولت آنتیوکوس سوم در آناتولیه (از جانشینان اسکندر) از میان برد جایش را دولت دیگری از غرب (رومیان) خواهند گرفت و مشرق را آسوده نخواهند گذارد مگر این که در برابر خطر مشترک متحد شود. اردوان که سخت در گیر جنگ با آنتوکوس سوم بوده و واقعیتی که گائو زو در نامه اش نوشته بود توجه نکرد و مناسبات ایران و چین در همان سطح سابق باقی ماند.

شکست عرب‌ها از مازندرانی‌ها

چند ماه پس از مرگ «حجاج» حاکم اموی کرمان و فارس که مأموریت پشتیبانی از حمله نظامی به مازندران و تصرف این منطقه از ایران را داشت که هنوز به تسخیر اعراب در نیامده بود، یزید ابن مهلب که از سوی دمشق مأمور این کار شده بود ۳۱ ماهه می سال ۷۱۴ میلادی به تنهایی دست به حمله زد که از مازندران‌ری هاشکست خورد و عقب نشینی کرد. ابن مهلب دو سال بعد دو واحد کوهستانی بر نیروی خود اضافه کرد و از سه منطقه به مازندران حمله برد که باز هم شکست خورد.

مردی که بازی‌هایش مسیر تاریخ ایران را تغییر داد

۲۴ ماه می ۱۹۷۶ سرریدر بولارد Sir Reader Bullard که در سال های بسیار حساس از ۱۹۳۹ تا ۱۹۴۶ سفیر دولت لندن در تهران بود در اشغال نظامی ایران و تبعید ضا شاه دست داشت در نو دسالگی در گذشت.

بولارد در تیرماه ۱۳۲۰ و به نظر مورخان- با هدف گمراه کردن- در دیداری به رضاشاه اطمینان داده بود که دولت لندن در صدد تعرض نظامی به ایران نیست بولارد چند سال بعد گفته بود که در آن دو سه ماه، هدف رضاشاه که گام در مسیر احیاء ناسیونالیسم ایرانی گذارده بود و حتی مقامات ایرانی به سبک هیتلر سبیل می گذاشتند تا ناسیونالیست بودن خود را اثبات کنند در انتظار رسیدن نظامیان آلمان به مسکو بود تا به قفقاز و آسیای میانه لشکر بکشند

www.iranianshistoryonthistday.com

قاب امر وز

بازار تهران / عکس از: علی جباری

سبابه

دی دیده به دل گفت که چرا پر خونی؟
ز آن سلسله زلف چرا مجنونی؟
من دیده‌ام از برای او پر خونم
آخر تو ندیده‌ای، چرا پر خونی؟

سلمان ساوجی

زبان

انسان سر به زیر هیچگاه به چاله نمی افتد ولی در عوض هرگز زیبایی آسمان را نخواهد دید.
- مرغ زمانی خوشبخت است که از قفس آزاد شود و زمانی خوشبخت تر خواهد بود که هرگز قفس را ندیده باشد.

احمد خورشید پرست

1919

سودو کو

			5			4		
				3				7
5	2	7						1
1	9	3				2	4	
		4				7		
	6	8				1	9	5
8			2			6	5	4
3				1				
		2			4			

3	5	(7)	4	6	(1)	9	(8)	2
9	8	2	(3)	5	7	4	(6)	1
(4)	6	1	(9)	(8)	(2)	3	5	(7)
(7)	(3)	5	1	2	4	(6)	9	8
6	4	(9)	7	3	8	(1)	2	5
1	2	(8)	5	9	6	7	(3)	(4)
(8)	7	3	(6)	(1)	(5)	2	4	(9)
5	(9)	4	2	7	(3)	8	1	6
2	(1)	6	(8)	4	9	(5)	7	3

حل ۱۹۱۸

جدول شرح در متن

غلامحسین باغبان

[illegible]